Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 27 ноябрь

ЯКШАНБА

№ 272 (4.471).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

КПСС Марказий Комитети мактубига жавобан

ЧОРВАДОР ЕНГ ШИМАРДИ

РИШТОН РАЙОНИДАГИ «ЛЕНИНГРАД» СОВХОЗИ ФЕРМА ХОДИМЛАРИ ЎЗ ИШЛАРИНИ ПАРТИЯ ДАЪВАТИ АСОСИДА ТАШКИЛ ЭТМОҚДАЛАР

Чорвачилик фермаларида қиш нафаси уфуриб қолди. Аёз тобора ўз ҳукмини ўтказишга уринмоқда. Ана шундай бир пайтда чорва ишига дахлдор барча ходимларга КПСС Марказий Комитети хат билан мурожаат қилди. Қандай қилсак қишлов мобайнида маҳсулот етиштириш маромини юқори даражада ушлаб туриш мумкин? Бу саволга партиямиз бош штабидан йўлланган мактубда лўнда ва аниқ жавоб берилган. Уни ҳар бир чорвадор онгига етказиш, хатда белгилаб берилган вазифаларнинг бажарилишини таъминлаш партия, совет ташкилотлари, хўжаликлар раҳбарларининг бурчидир.

Яқинда Фарғона областининг Риштон районига ташриф буюрдик. Кейинги йилларда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш муттасил кўпайиб бораётганлиги, тармоқда ижобий силжишлар рўй бераётганлиги бизни ана шу манзил сари чорлаганди. Район партия комитетининг биринчи секретари Холдорали Одилов мақсадимизни англаб шундай таклифни ўртага ташлади:

— Бугун «Ленинград» совхози чорвадорлари КПСС Марказий Комитети мактубини ишлаб чиқишни мўлжаллашган. Ана шу йиғинда иштирок этсаларинг, айни муддао бўларди.

— Хўжаликда чорванинг аҳволи қандай? — анъанавий савол билан боражак манзилимизни «пайпаслаб» кўрамиз.

— Қандайлигини борганда кўрасизлар. Мен эса мазкур совхоз ўтган қишлов якунларига кўра Бутуниттифоқ мусобақаси ғолиблари сафидан жой олганлигини айтишим мумкин.

«Ленинград» совхози билан танишувимиз Қирғизистоннинг Фрунзе райони адирларидан ўтган асфальт йўлдаёқ, машинадаги суҳбатдан бошланди. Уруғчиликка ихтисослашган мазкур хўжалик бир неча йил илгари Фарғонанинг картошка кони — «Сўх» совхозидан ажралиб чиққан. Тоғ ёнбағирлари ҳам яйлов, ҳам ўтлоқ сифатида молларга макон. Қисқа муддат ичида совхоз уч марта КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг фахрий ёрлиғи билан тақдирланганини зарбдор тармоқ меҳнаткашларининг фидойилигини кўрсатиб турибди. Қайта қуриш шабадаси тоғ қишлоқлари узра ёқимли эсмоқда.

Одатда қорли чўққиларга туташиб кетган тоғлар орасида яшаётганлар ўз масканларининг сўлим табиати билан фахрланишади. «Бу ерларга айни баҳорда келсангиз борми!» — Ана шу ҳисҳаяжонга тўла сўзларни кўп эшитасиз. Эҳтимол, биз қадам қўйган жойлар кўклам қуёшидан кўкарган дамларда гўзаллигини кўз-кўз қилар, лекин кузнинг салқин шу кунларида ҳам тоғ қишлоғининг оҳори тўкилмаган, чиройи чақнаб турибди.

Агар ана шу жозибадор манзарага ажойиб меҳнат ютуқларини ҳам қўшсангиз, бай-бай, шу ўринда узукка кўз қўйгандай деган қуйма ташбеҳ жуда мос келади. Қаранг: совхоз гўшт, сут ва тухум етиштириш планларини муддатидан илгари адо этибди. Ўтган хўжалик йили якунлари умуман муваффақиятли бўлса, ҳозир эса буятурнинг шу давридагига нисбатан гўшт 11,3 тонна, сут 44 тонна, тухум 18,6 минг дона кўп тайёрланибди.

Албатта, меҳнат кўрсаткичларини табиат гўзаллиги кўтариб қўйгани йўқ. Улар иккита сутчилик, битта бўрдоқичилик ва қўйчилик фермаларидаги кишиларнинг пешона тери эвазига яратиляпти. «Ленинобод» бўлимига қарашли сутчилик фермасидамиз. Атроф озода, ҳаммаёқ саранжом-саришта. Дарвоза олдидаги санитария тўсиғи бу ердаги интизомни ўзида мужассамлаштиргандай. Мактуб муҳокамасини тушки танаффус пайтига мўлжаллашибди.

— Биз сизларни навбатдаги мажлисга тўплаганимиз йўқ, — сўз бошлади район партия комитети секретари Н. Ҳатамова. — Барчамиз бақамти КПСС Марказий Комитети хатини ўқиймиз ва ҳар ким ўз вазифасини белгилаб олади.

Чорвадорларнинг бутун вужуди қулоққа айланди: мактуб ферма ҳовлиси бўйлаб янгради. Айниқса, бу муҳим партиявий ҳужжатнинг бевосита ферма ходимларига тааллуқли жойлари алоҳида урғу билан таъкидланди...

— Қани энди ким гапиради? — тўпланганларни фаолликка чорлади район агросаноат бирлашмаси кенгаши раиси ўринбосари Э. Қўйчибоев. — Вазифалар аниқ, гап уларни адо этишда.

— Менга сўз берсангиз, — дадил қўзғалди молбоқар Маҳмуджон Ёқубов. — Ҳозир ўқилган хатда қишга ғамлаб қўйилган ем-хашакни пухта сақлаш ва ундан юқори даражада самара олиш учун озуқанинг ҳар бир килограммини оқилона ишлатиш кераклиги алоҳида таъкидланибди. Жудаям тўғри талаб бу. Ўз тажрибамдан ишонч ҳосил қилганман. Яширишнинг ҳожати йўқ, баъзи молбоқарлар давлат йўли билан олинадиган емнинг камлигидан нолийдилар, бутун умидни концентрат озуқага қаратадилар. Ҳолбуки, ишнинг кўзини билиб мол боқишда ҳикмат кўп. Мана, мен турли хашакларни қайноқ сувда илитиб, майин торттириб, сўнгра тўйимли моддалар билан маромида аралаштириб охурга соламан. Жониворлар иштаҳа билан нишхўрдсиз ейди. Шунинг натижасида ҳар бош қорамолнинг суткалик семириши 1 килограммга етаяпти. Аммо бу чегара эмас. Яна 200 граммга кўпайтириш мумкин.

— Иш ҳақингиз қанчадан тушаяпти? — кимдир луқма ташлади.

— Меҳнатга яраша-да. Ойига 500 сўмдан санаб олаяпмиз.

Ҳа, яхши ишлаган яхши яшаши керак. Бу ерда чорвадор меҳнатини рағбатлантириш замон талаблари асосида йўлга қўйилгач, фермага ишга келувчилар оқими кўпайди.

Район партия комитети аъзоси Ўғилой Зикирова илгари (май ойигача) боғчада энагалик қиларди. Лекин куч-ғайратини эл-юрт учун кўпроқ фойда келтираётган жойда сарфлаш истаги уни тинч қўймасди. Фермага ўтди. Сигир соғишда етарли тажрибаси бор. Яхшиси — унинг сўзларига қулоқ берайлик.

— Совхозимиз чорваси қишловдан ингичка тортиб эмас, аксинча анча бақувват бўлиб чиқиши керак, — дейди илғор сигирсоғар. — Бу барчамизнинг ҳамкорликда ишлашимизга боғлиқ. Фермани бамисоли механизм десак, ундаги энг кичик қисм ҳам бехато ишлаши лозим. Механизация воситаларидан фойдаланиш борасида унчамунча тажриба тўпладик. Энди асосий юмушларни техника зиммасига юклаш учун тинмай изланишимиз даркор. Ана шунда маҳсулот таннархи арзонлашади, унумдорлик ошади.

Ашурали Файзиевни совхоздагилар яхши танишади. У ўн беш йил яйлов кезиб, қўй боқди. Лекин билимини кенгайтиришга ҳам улгурди, сиртдан техникумга кириб, зоотехниклик дипломига эга бўлди. Совхоз раҳбарлари уни осеменаторликка таклиф қилишди. Мана энди Ашуралининг ишидан барча мамнун. Жорий йилда ҳар 100 бош сигирдан 105 тадан бузоқ олинганлигида бевосита осеменаторнинг улуши бор. Фермада ҳар бир сигирнинг «таржимаи ҳоли» махсус шартли белгилар билан тахтада ифода этилган. Бўғоз говмишлар кўк, янги туққани яшил тугмада кўрсатилган. Шартли белгилар изоҳига кўра қисир сигирлар қизил тугмачада кўрсатилиши керак. Лекин бу ерда қизил рангни фақат ғолиблар шаънига кўтарилган байроқларда кўришингиз мумкин.

— Мен мусобақа ҳақида гапирмоқчи эдим, — сўз бошлади Ашурали. — Партиямиз Марказкомининг мактубида фермалар ўртасида ўзаро текшириш ўтказиш, чорвадорларнинг кунларини мунтазам уюштириш фойдали эканлиги тилга олинган. Бизда чорвадорлар куни яхши ўтказилади. Лекин фермалар ўртасида ўзаро вакил юбориш, аҳволни синчиклаб текшириш у даражада эмас. Масаланинг шу жиҳатига эътибор қаратилишини таклиф этаман.

Бу фикрни кўпчилик, айниқса совхоз раҳбарлари қўллаб-қувватлашди. Бўрдоқичилик фермаси бригада бошлиғи Бобожон Йўлдошев сўз бошлаганда барчанинг диққати унга қаратилди.

— Озуқа — чорванинг нони. Буни мутахассис бўлмаган одам ҳам билади. Лекин ем-хашак ғарамларини қаторлаштириб қўйган билан маҳсулот ўз-ўзидан кўпайиб қолмайди. Гап ана шу емишни моллар «дастурхони» — охурига қандай ҳолатда солишда. Ҳали молбоқаримиз Маҳмуджон жуда тўғри гапларни айтди. Мен бир нарсани қўшимча қилмоқчиман: озуқа цехлари гуриллаб ишлаши керак. Фермамизда янги цех ишга тушганлигидан хабарларинг бор. Ҳозир бу агрегат 7 соатда 10 тонна озуқани омухталайди. Механик Зарифжон Хўжаёров унинг соз ишлашини таъминлаяпти. Келишиб олайлик, бирор килограмм емиш ҳам озуқа цехини четлаб молга берилмасин.

Сигирсоғар Маҳфиратхон Охунова қишлов мобайнида маҳсулдорликни пасайтирмаслик ҳақида куюнчаклик билан гапирди.

— Ўзаро мусобақалашиб ишлаганда одамнинг ғайрати, иштиёқи ўзгача бўларкан, — деди у. — Мен ҳар сигирдан йил бўйи 2.677 килограммдан сут соғишга ваъда бергандим. Ўн ой ичидаёқ бу кўрсаткич 2.738 килограммга етди. Йил охиригача уч минг килограммлик маррани эгалламоқчиман. Мусобақадошим Муҳаббатхон Назарованинг ҳам фикри шундай.

Ферманинг ўз юлдузлари бор, Саидахон Қаҳҳорова, Соттинисо Қосимова каби машъал сигирсоғарлар уч минг килограммлик манзилдан аллақачон ўтиб кетганлар.

Навбатдаги сўзни бош зоотехник Қаҳҳоржон Маҳмудов олди:

— Ютуқлар ўзимизники. Биз эътиборни ишга солинмаган резервларга қаратишимиз керак. Белгиланган тадбирларимизда гўшт, сут етиштиришни 2—3 процент ўстириш кўрсатилган. Назаримда, бу кам. Ахир, КПСС Марказий Комитети мактубида чорвачиликда туб бурилишга эришиш вазифаси қўйилган. Биз осон марралар билан чеклана олмаймиз. Қайта қуриш жараёнига муқаррарлик бахш этишимиз керак. Ўзларингизга маълум: жорий йилдан бошлаб хўжалик ҳисобига ўтганмиз. Сутчилик фермаларимиз бригада пудратига ўтган. Чўпонлар оилавий пудрат асосида ишлашаяпти. Баъзилар: «Хўш, энди буёғи нима бўларкин?» деб кузатувчи сифатида юришибди. Буёғи янада такомиллашади. 1989 йилдан эътиборан чек системасига ўтамиз. Лекин бу истиқболли усулга «бир юмалаб» ўтилмайди. Ҳаммамиз янгиликнинг туб моҳиятини илғаб олайлик. Бошқача айтганда, каттаю кичик — барча иқтисодчи бўлиши керак. Чек системасига ўтишимиз олдимизда турган қишлов кўрсаткичларини ҳам яхшилаши лозим. Яна бир гап: совуқ кунларда айниқса рационга қатъий амал қилиш керак. Биз буни доимо кузатиб борамиз. Қишлов учун ҳар бош шартли мол ҳисобига 18 центнер озуқа бирлиги тўпланган. Демак, ем-хашак тақчиллиги ҳақида гап бўлиши мумкин эмас.

Муҳокамага совхоз директори Толибжон Маҳмудов якун ясади.

— Партиямиз Марказий Комитетида йўлланган хатда чорвадорларга ғамхўрлик масаласи ҳам бор. Тўғри, фермадаги бугунги аҳвол бир неча йил илгаридан тубдан фарқ қилади. Энди чорвадорларимиз вагонларда эмас, қулай ва шинам биноларда дам олишаяпти. Бепул иссиқ овқат ташкил қилинган. Модомики, партиямиз биз — чорвадорларга хат билан мурожаат этган экан, «лаббай» деб жавоб берайлик. Ким яхши ишласа, назарга тушаяпти. Агар ҳаммамиз белни боғлаб ғайрат кўрсатсак, совхозимиз шуҳрати янада ошади.

Даврага назар ташлаймиз, ўтирганларнинг юзкўзидан ғайрат ёғилиб турибди. Улар ўз совхозлари, ўз фермаларининг тақдири қўлларида эканлигини дилдан ҳис этишаяпти. Бундай ҳолатларда янада унумли ишлагинг келади. «Ленинград» чорвадорларининг бугунги кайфиятидан ана шундай туйғуни илғадик.

У. ҚУШВОҚОВ,
Ш. ЖАББОРОВ,
Фарғона области.

ВЛКСМ аъзоси, молбоқар Суҳбатжон Тўйчиев.

Коммунист сигирсоғар Ўғилой Зикирова.

Боғот районидаги Ленин номли колхозда кузги-қишки тадбирлар уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Ер ғўзапоядан тозаланиб, агротехника қоидалари асосида чуқур ва сифатли ҳайдалаяпти. Бу юмуш Рўзмат Тонгирберганов бошлиқ бригадада айниқса жадал бораётир.

СУРАТДА: механизатор Рўзимбой Аллоберганов (чапда), бригада бошлиғи Рўзмат Тонгирберганов, РАПО кенгаши раисининг биринчи ўринбосари, қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати Юсуф Худойберганов ва правление раиси Искандар Искандаров шудгор сифатини кўздан кечиришаяпти.

Ж. ҚОЗОҚОВ фотоси.

Деҳқон бўлсанг, шудгор қил!

Республика областларида ер ҳайдашнинг бориши тўғрисида шу йил 26 ноябрга бўлган

ОПЕРАТИВ МАЪЛУМОТ

(Топшириққа нисбатан процент ҳисобида)

Тошкент	— 80,0
Қашқадарё	— 77,8
Бухоро	— 72,0
Фарғона	— 62,4
Сирдарё	— 58,3
ҚҚАССР	— 53,5
Наманган	— 51,4
Самарқанд	— 47,7
Хоразм	— 37,1
Андижон	— 30,0
Сурхондарё	— 21,2
Республика бўйича:	— 55,8

Пухта замин

Кузги-қишки ишларга киришган Ворошилов районидаги «Гулистон» совхозининг мўл ҳосил учун курашувчи отряди олдига ўғитдан оқилона фойдаланиш вазифаси қўйилди. Кузги-қишки ишлар олдидан тупроқ синчиклаб текширилди, унинг ҳолати бироз бузилганлиги, ернинг, жумладан алмашлаб экиладиган участкаларнинг унумдорлигини ошириш учун уларга кўп миқдорда органик ўғит солиш кераклиги аниқланди.

Ҳар гектар ерга 35—40 тоннадан маҳаллий ўғит солинмоқда. Бу иш шудгор билан бирга қўшиб олиб борилмоқда. Ишларни хўжалик учун жуда қисқа муддатда — 1 декабрга қадар туғаллашни мўлжаллаб туришибди.

(ЎзТАГ).

М. С. Горбачевнинг Ф. Миттеран билан учрашуви

25 ноябрь куни Кремлда М. С. Горбачев Франция республикасининг президенти Ф. Миттеран билан учрашди. Бу эзгу ният, рўй-ростлик ва ўзаро ишонч руҳида ўтган, бир-бирини анчадан бери биладиган икки раҳбар ўртасидаги кўлами кенг, концептуал ва айни вақтда конкрет суҳбат бўлди.

Ф. Миттеран ичига Совет-Француз экипажи тушган космик кемани учиришда иштирок этиш учун Бойқўнғирга бораётганлиги туфайли, иккала ҳамсуҳбат қуйидагиларни таъкидладилар: ер атрофидаги фазода узоқ давом этадиган биргаликдаги парвоз кашшофлари бўлган Совет Иттифоқи ва Франция инсон фаолиятининг энг муҳим ва истиқболли соҳаларида самарали халқаро ҳамкорликни йўлга қўйишга сезиларли ҳисса қўшмоқдалар. М. С. Горбачев ва Ф. Миттеран парвоз муваффақиятли ўтади ва Совет-Франция ҳамкорлиги тараққиётида янги босқич бошланаётганлигининг рамзи бўлади, деб умид билдирдилар.

Шу муносабат билан М. С. Горбачев қуйидагиларни таъкидлади: космос тинчлик макони, тинч ҳамкорлик майдони бўлиб қолиши керак. Ф. Миттеран бу фикрга тўла қўшилди. Ҳамонки қуролсизланаётган эканмиз, деб таъкидлади у, демак, янада такомиллашган қуролларга ҳожат йўқ. Совет Иттифоқининг космик фазодаги муваффақиятлари, жумладан, куни-кеча «Бўрон»нинг муваффақиятли парвози, «Ариан» ракетаси юзасидан Франция ўтказаётган ишлар шундан далолат бериб турибдики, деб таъкидлади президент, ер атрофидаги фазони тинч тадқиқ этишда куч-ғайратларни бирлаштириб, жуда кўп нарсаларга эришса бўлади. Буни ҳисобга олиб, Франция космосдаги ҳарбий ишларда ўзининг расмий иштирок этишига қарши чиқди.

Ҳозирги учрашув, деб таъкидлашди ҳамсуҳбатлар, 1985 йилда биз бошлаган самарали мулоқотнинг давомидир. Ўшанда биз, деб таъкидлади М. С. Горбачев, Франция-Совет муносабатларининг йўли ва истиқболини тўғри белгиладик. Таассуфки, кейинчалик биз онда-сонда учрашдик. Ф. Миттеран, бу фикрга қўшилиб, иккала давлат раҳбарларининг ҳамжиҳатлигини фақат давом эттирибгина қолмай, балки уни активлаштиришга ҳам интилаётганлигини айтди. Бундан буён мунтазам тарзда, йилига бир марта олий даражадаги Совет-Франция учрашувларини ўтказиб туриш тўғрисида.

(Давоми 2-бетда).

ЕВРОПА МАМЛАКАТЛАРИ, АҚШ ВА КАНАДА ПАРЛАМЕНТЛАРИ РАИСЛАРИНИНГ «ЕВРОПА КЕЛАЖАГИ ЙЎЛИДА ҲАМКОРЛИК» КОНФЕРЕНЦИЯСИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Шу қадар мўътабар анжуман мамлакатлар ва халқлар тақдирининг давримиз учун хос бўлган ўзаро алоқаси ва бир-бирига боғлиқлигини англатади. Европаликлар муштарак манфаатларининг ўсаётганлиги, асрлар давомида орттирилган бой сиёсий тажриба билан бирга коллектив ёндашувларни ишлаб чиқиш, биргаликда ечимлар излаш эҳтиёжини вужудга келтирди.

Хельсинки жараёни ҳам худди шу негизда пайдо бўлди. Ниҳоясига етаётган Вена учрашуви шу жараённинг барча йўналишларида — сиёсий, ҳарбий иқтисодий, экологик, гуманитар йўналишларда мазкур учрашув қатнашчилари бўлган барча мамлакатлар ўртасида ўзаро яхши қўшничиликнинг қўшимча имкониятларини яратиши ва бизнинг тасаввур этишимизча, «умумий Европа хонадони» ғояларини рўёбга чиқариши керак. Бу эса халқлар ҳаётини бойитишга, уларнинг ҳарбий-сиёсий мухолифликдан ҳоли келажагини гарантиялашга, қуролланиш даражасини пасайтиришга, ҳамкорлик имкониятларини тўлароқ очишга имкон беради.

Европа мамлакатлари, АҚШ ва Канада халқ вакиллари органларининг олий раҳбарларига анжуманни ўтказишда муваффақият ҳамда келажакда ҳамкорликни самарали давом эттиришларини тилайман.

М. ГОРБАЧЕВ.

ҚАЙТА ИШЛАШ КОРХОНАЛАРИНИ ЯНГИ ТЕХНИКА БИЛАН ТАЪМИНЛАЙЛИК

Замонавий технологияларсиз, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш ва сақлашни яхши йўлга қўймай туриб, Озиқ-овқат программасини ҳал этишда олға қараб тез силжиш мумкин эмаслигини ҳаёт кўрсатди. Эндиликда бу вазифани мамлакат бутун машинасозлик комплекси, саноатнинг мудофаа тармоқлари амалда рўёбга чиқармоқда. Энг янги технологиялар соҳасида илгарилаб кетиш учун СССР Машинасозлик министрликлари, Агросаноат давлат комитети қандай ишларни бажарди? СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида ташкил этилган агросаноат комплексининг қайта ишлаш ҳамда озиқ-овқат саноати соҳалари учун технологик ускуналар кўргазмаси шу нарсани яққол намойиш этмоқда.

25 ноябрь куни КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг раиси М. С. Горбачев кўргазма билан танишди.

М. С. Горбачев билан бирга кўргазмани В. И. Воротников, Е. К. Лигачев, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, А. В. Власов, Г. П. Разумовский, О. Д. Бакланов ўртоқлар ҳам кўздан кечирдилар.

Экспонатларни кўздан кечириш ҳамда министрликлар ва идораларнинг конструкторлари, раҳбарлари билан бўлган суҳбатлар чоғида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг энг янги машиналар ҳамда ускуналар ишлаб чиқариш юзасидан қабул қилган қарорида белгиланган топшириқларнинг бажарилиши муҳокама қилинди. Министрликлар ва уларнинг корхоналари фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, озиқ-овқат комплекси моддий базасини қайта жиҳозлаш сари кескин бурилиш қилаётганликлари таъкидланди. Бу ишга кўплаб етакчи илмий-тадқиқот ҳамда конструкторлик ташкилотлари жалб этилган. Ҳозирги замон жаҳон стандартлари даражасида машиналар ва ускуналар тайёрлашнинг янада мақбул йўлларини, илғор технологиялар ҳамда материаллар, бошқарувнинг электрон системасини қўлланиш йўлларини излаш давом этмоқда.

Кўргазмага қўйилган янги машиналар ва агрегатлар юксак унумдорлиги ҳамда тежамкорлиги билан ажралиб туради. М. С. Горбачев айрим агрегатларгагина эмас, шу билан бирга қишлоқ хўжалик хом ашёсини юксак самара билан қайта ишлашга, хом ашёнинг бекордан бекорга исроф бўлишига йўл қўймасликка имкон берадиган бутун бир линияларни ишлаб чиқишга катта аҳамият бериш зарурлигини таъкидлади. Министрликлар ва идораларнинг раҳбарларига энг қисқа муддатларда буюртмаларга бўлган талабни қондириш ва техника хизматини таъминлаш учун янги техникани кўплаб ишлаб чиқаришни тезроқ ташкил этиш таклиф қилинди. Қайта ишловчи ва озиқ-овқат корхоналари учун, айниқса хом ашё бевосита ишлаб чиқариладиган ерларда кам ва ўрта қувватли кичик ҳажмдаги ускуналарни биринчи навбатда ишлаб чиқариш талаб қилинади.

М. С. Горбачев машинасозлар ижарачилар ва кооператорлар олдида катта қарздор эканликларини эслатди. Уларга далалар ва фермаларда, боғлар ва полизларда етиштирилаётган маҳсулотларни қайта ишлаш учун пишиқ-пухта ва арзон техника жуда зарур. Машинасозлик министрликлари, СССР Агросаноат давлат комитети, СССР Госснаб ва бошқа идораларнинг аҳил ва иноқ бўлиб ишлаши, фақат янги корхоналар учун эмас, реконструкция ишлари олиб борилаётган корхоналар учун ҳам техника буюртмаларини ўз вақтида бажариш — белгиланган режаларни амалга оширишнинг зарур шартидир.

М. С. Горбачев бўлиб ўтган фикр алмашувларга якун ясар экан, шундай деди: ускуналар энг янги намуналари кўргазмасининг муҳим аҳамияти машинасозлик комплексини қайта қуришда амалий қадам ташланганлигини, агросаноат комплекси қайта ишловчи ҳамда озиқ-овқат саноати соҳаларига буриб юборилганлигини акс эттиради. Бу вазифаларни эса ҳеч кечиктириб бўлмайди. Энди бутун озиқ-овқат конвейерини жадал ривожлантириш учун пишиқ-пухта техникавий қуролларни тезроқ яратиш, Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдимизга қўйган энг муҳим социал вазифаларни ҳал этиш зарур.

Кўргазмадаги экспонатларга СССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари, СССР Агросаноат давлат комитетининг раиси В. С. Мураховский, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари И. С. Белоусов, СССР Министрлари И. В. Коксанов, Л. Д. Рябев, А. С. Сисцов, П. В. Финогеновлар тушунтириш беришди.

(ТАСС).

М. С. Горбачевнинг Ф. Миттеран билан учрашуви

(Боши 1-бетда).

шунингдек, иккала мамлакат ташқи ишлар министрларининг тез-тез алоқа боғлаб туришлари тўғрисида келишиб олинди.

Европада, жаҳонда ишларимиз қалай? Қаёққа қараб кетаяпмиз ва қай тахлитда ҳаракат қилишимиз ва ҳамжиҳат бўлишимиз лозим? Иккала мамлакат раҳбарлари уларнинг сўнгги учрашувидан кейин ўтган даврдаги воқеалар ривожини концептуал тарзда идрок этиб, ана шу масалани муҳокама қилишди.

Ф. Миттеран айтдики, инсоният кўп жиҳатдан Совет Иттифоқи ва шахсан М. С. Горбачевнинг куч-ғайрати туфайли яна ҳам барқарорроқ тинч давр сари ҳаракат қила бошлади, мазкур даврда инсоният устувор ҳарбий лойиҳалардан воз кечиб, иқтисодий ва социал тараққиётга кўпроқ эътибор бера олади. Айни вақтда у яна ҳам яхлит дунё сари одимламоқда. Бу — мураккаблигига етарлича баҳо бериш лозим бўлган жуда катта жараёндир. Агар қуролсизланиш хусусидаги музокаралар муваффақиятли борадиган бўлса, бу жараён илгарилаб кетаверади. Жаҳон ҳамжамиятидаги барча мамлакатларнинг иқтисодий ва социал равнақи ишининг муваффақияти эса, одамлар эрки соҳасининг ривожига ҳам ёрдам беради. Ҳозир масала ана шу жараёнларнинг муваффақиятини таъминлаш учун нима қилиш лозимлиги хусусида бормоқда, деди президент.

М. С. Горбачев Ф. Миттеран хулосаларига қўшилиб, ҳозирги вақтда ҳодисаларга кенг назар ташлаш ниҳоятда муҳимлигини таъкидлади. Дарҳақиқат, биз, истаганимиздек тез бўлмаса ҳам, аммо ҳарқалай яна ҳам барқарорроқ тинч давр томон ҳаракат қилмоқдамиз. Бу, аввало, шу сабабдан содир бўлмоқдаки, халқлар жаҳонни яхшилик сари ўзгартиришга, тинч-тотув яшашни, ҳамкорлик қилишни ўрганишга астойдил интилмоқдалар. Омманинг кайфияти сиёсатга таъсир ўтказмоқда. Шу боисдан ҳам қуролсизланиш соҳасида, СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларни яхшилашда силжиш бўлди. Европадаги давлатлар бир-бирларига пешвоз чиқа бошладилар. Бу ерда, жуда катта тажриба соҳиби, муштарак бебаҳо маданий мерос эгаси бўлган ана шу кўҳна доно қитъада, айни вақтда умумий фалокатлар ва таҳликалар жабрини тортаётган ана шу қитъада янги муносабатларнинг нишоналари пайдо бўлмоқда. Бошқача айтганимизда, объектив эҳтиёжларнинг халқлар хоҳиш-иродаси билан ҳамда сиёсатчилар онгидаги фалсафий ўзгаришлар билан қўшилиши дунёнинг ўзгаришига олиб келмоқда.

Дарҳақиқат, деб сўзини давом эттирди М. С. Горбачев, биз яна ҳам ягона, яна ҳам ўзаро боғлиқ дунё сари ҳаракат қилиб бормоқдамиз. Аммо, айни вақтда ҳар бир халқ, ҳар бир мамлакат ўз қадриятларига, ўз маданияти ва анъаналарига содиқ бўлиб қолади. Дунёнинг ўзаро боғлиқлиги инсоният учун умумий бўлган ҳарбий, экологик ва бошқа хавф-хатарларнинг мавжудлигида ҳамда умумий эҳтиёжларнинг, масалан, халқлар манфаатлари йўлида, барча мамлакатларнинг тараққиёти манфаатлари йўлида фан-техника революцияси ютуқларини ўзлаштириш эҳтиёжи борлигида намоён бўлмоқда. Агар давлатлар ўз сиёсатларида халқлар ўз ихтиёрлари билан танлаб олган йўлга содиқликларини ҳақиқатда намойиш этсалар, агар улар баъзи халқлар ер юзига худонинг инояти билан келгану, баъзилари эса тасодифан келиб қолган, деган фикрдан холи бўлсалар, худди ана шундай ҳолда жаҳоннинг ҳамжиҳатлик йўлидаги тараққиёти, объектив тақозо этилган ўзаро боғлиқлик афзалликларининг рўёбга чиқиши жадаллашади. Бу ўринда, «қайта қуриш» сўзини ишлатмоқчи эмасман, лекин эндиликда халқаро муносабатларни янгилаш зарурлигига аминман.

Суҳбатдошлар қуйидаги умумий хулосани таъкидладилар: олға қараб муваффақиятли ҳаракат қилмоқ учун сўнгги вақтда ўзини намоён этган, барча ижобий нарсаларни ривожлантириш, аввало бошланган музокаралар жараёнини давом эттириш керак. Теран мулоқот зарур, деди М. С. Горбачев, аммо бу мулоқотга қарама-қаршилик эмас, балки ўзаро аҳдномаларга интилиш; бир-бирига таъна-дашном бериш эмас, балки янги ғояларни таққослаб кўриш хос бўлиши лозим. Бундай мулоқот ишончни юзага келтиради, ишонч эса барча соҳаларда тараққиётнинг омили бўлиб қолади. Совет Иттифоқида, деб таъкидлади М. С. Горбачев, Франция ва унинг президенти билан мулоқотни қадрлайдилар. Франция тажрибаси, унинг юксак сиёсий маданияти ҳозирги дунёда янги муносабатларни қарор топтиришнинг муқаррар омилидир.

Европа мавзусида атрофлича фикр алмашинди. Сиз, деди президент Миттеран, Умумевропа хонадони ғоясини илгари сурдингиз. Ажойиб ибора. Аммо бу ғояни алоқалар айирбошлашларни кўпайтириш, потенциал ҳамкорликни кенгайтириш негизидагина рўёбга чиқариш мумкин. Бу ўринда гап барқарорликни, мудофаа потенциалларининг етарлича бўлишини таъминлаш, имкони борича энг қуйи даражадаги ҳарбий мувозанат ўрнатиш тўғрисида бормоқда, албатта. Амалда бутун Европани қамраб олган ва куч-қудрати ошиб бораётган интеграция жараёнларини ҳам худди ана шу нуқтаи назардан ҳисобга олиш лозим. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши билан Европа иқтисодий ҳамжамияти ўртасида расмий муносабатларнинг ўрнатилиши ана шу омилнинг ифодаси бўлди. Совет Иттифоқининг «Эврика» лойиҳасида иштирокининг мақсадга мувофиқлиги тўғрисида Ф. Миттеран айтган фикр ҳам худди ана шу йўсиндадир.

М. С. Горбачев Европадаги ҳамкорлик истиқболи ва йўналишлари хусусида президент ёндашувига қўшилди. Мен, деди у, ана шу соҳада биз Франция билан актив ҳамкорлик қилишимиз мумкинлигини кўриб турибман. Асосийси — айирбошлашларни кенгайтиришдир. Европа ихтиёрида жуда катта интеллектуал, иқтисодий, маданий потенциал, анчагина ресурслар бор. Агар буларнинг ҳаммаси бирлаштирилса, қитъа ривожланишнинг янги босқичига чиқиш имкониятига эга бўлади. Европа ўз қиёфасига эга бўлиши керак ва эга бўлади, у жаҳон сиёсатида ўз ролини ўйнаши керак ва ўйнайди.

Айни вақтда, мулоқотнинг интернационал руҳда бўлишига асосланиш лозим. Халқаро майдонда ҳаракат қилаётган шахслар кўп ва уларнинг бирортаси ҳам жаҳон сиёсатидан четда ва айниқса, унинг пастқамликларида қолиб кетмаслиги керак. Бундай реал шароитларда БМТнинг роли ва мавжуд муаммоларни коллектив бўлиб кўриб чиқиш ва ҳал этиш бошқа формаларининг роли айниқса ортади.

Суҳбат қуролсизланиш жараёнининг ҳозирги босқичида СССР ва Франция устун жиҳатларининг ўхшашлигини тасдиқлади. Иккала томоннинг фикрича, ракета ҳужумидан мудофаа шартномасига риоя этилган ҳолда 1989 йилнинг бошларида СССР ва АҚШ стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш тўғрисидаги битимнинг имзоланиши марказий вазифа бўлиб турибди.

Президент Миттеран стратегик ҳужум қуроллари тўғрисидаги музокараларда сезиларли силжишга эришилган муайян босқичда Франция бу музокараларда қатнашади, деб таъкидлади. М. С. Горбачев ядро қуролисиз дунё тўғрисидаги ғояни илгари сурмоқда, деб уқтирди президент. Бу романтик ғоядир! Агар ушбу ғоя амалга ошириладиган бўлса, ажойиб иш бўлур эди. Мазкур вазифани ҳал этиш учун Геркулесдек паҳлавоннинг меҳнати талаб этилади, албатта.

М. С. Горбачев Совет Иттифоқи АҚШ билан музокараларнинг ворисийлигини сақлаб қолиш ниятида эканлигини айтди; бу барчанинг муштарак манфаатларига мос бўлиб тушади. Биз ядровий қуролсизланиш соҳасидаги ўз ишимизни авж олдирар эканмиз, Қўшма Штатларга нисбатан, гарчи АҚШда шу ҳақда баъзан гапиришаётган бўлса ҳам, ҳийла-найранг ишлатмоқчи эмасмиз. Бундай иш тутиш — сийқаси чиққан йўлдан бориш бўлур эди. Ихтиёримизда катта амалий ишлар бор. Биз 1989 йилда стратегик ҳужум қуролларини 50 процент қисқартириш тўғрисида шартнома тузиш имконияти борлигини кўриб турибмиз. Қийинчиликлар бор, албатта, булар аввало ракета ҳужумидан мудофаа тўғрисидаги шартномага риоя қилинишига, кемаларга жойлаштириладиган қанотли ракеталарга тааллуқлидир. Бошқа масалалар ҳам бор, лекин уларнинг ҳаммасини ҳал этса бўлади.

Шундан кейин Совет Иттифоқи билан Франция Европадаги қўшинлар ва оддий қурол-яроғларни қисқартириш муаммосига биринчи даражали аҳамият бераётганликлари таъкидланди.

Совет томонининг фикрича, амалий тарзда оддий қурол-яроғларни қисқартириш ва Европада ишонч ҳамда хавфсизликни мустаҳкамлашнинг янги тадбирлари тўғрисида музокараларни Вена учрашуви иши якунланиши биланоқ ташқи ишлар министрларининг иштирокида бошлаш мумкин бўлур эди. Шундан кейин бирмунча муддат ўтгач, Европадаги барча мамлакатлар, АҚШ, Канада давлатлари ва ҳукуматлари бошлиқларининг учрашувини ўтказиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Биз, деди М. С. Горбачев, ана шу ғоя музокаралар бошланганидан кейин орадан икки йил ўтгач, ишларнинг аҳволини кўриб чиқиш тўғрисидаги Франциянинг таклифига зид эмас, балки уни тўлдиради, деб ҳисоблаймиз. Тажриба шундан далолат бериб турибдики, деб таъкидлади Совет раҳбари, принципиал масалалар хусусидаги музокаралар, айниқса, қуролсизланиш хусусидаги музокаралар, уларга олий ёки юқори сиёсий даражада омил бахш этилганида, муваффақиятли бўлиб чиқади.

Ф. Миттеран бу фикрга қўшилиб, оддий қуролларни қисқартириш муаммоси, Европада таркиб топган номутаносибликни бартараф этиш Франциянинг Европадаги сиёсатида биринчи ўринда турибди, деди. Франция томони ана шу масалалар хусусидаги музокаралар иложи борича тезроқ бошланишини астойдил истайди.

Табиийки, икки томонлама Совет-Франция муносабатлари масалаларига кўп эътибор берилди. Иккала томон ўтган йиллар мобайнида, анчагина хайрли ишлар қилинганини, аммо мавжуд имкониятлар, жумладан, иқтисодий алоқалар соҳасидаги имкониятлардан ҳали тўла фойдаланилмаётганини таъкидлади. Яна ҳам активроқ ҳамкорликни йўлга қўйиш, биргаликда кўпроқ ишлаш керак, деб айтди президент. Иқтисодий ҳамжиҳатлик, атроф муҳитни муҳофаза этишга алоқадор айрим янги ғоялар муҳокама қилинди.

М. С. Горбачевнинг келгуси йили Парижга ташрифига қадар навбатдаги олий даражадаги Совет-Франция учрашуви сиёсий мулоқотни ривожлантиришда янги босқич бўлибгина қолмай, ҳар иккала мамлакат ва халқ ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришда салмоқли конкрет қадам сифатида ҳам нишонланиши учун ана шу ва бошқа ғояларни томонлар конкрет тарзда ишлаб чиқадилар, деб келишиб олинди.

Франция Республикасининг президенти Францияда буюк француз революциясининг 200 йиллиги қандай нишонланиши ҳақида сўзлаб берди. М. С. Горбачев Совет Иттифоқида ҳам ана шу сана кенг миқёсда нишонланади, деди. Аввало биз, ана шу революцияга ва унинг цивилизациямиз тарихида ўйнаган ролига муносиб баҳо бермоқчимиз. Шу фурсатдан фойдаланиб, биз француз халқига, Францияга ҳурмат туйғумизни ҳам изҳор қиламиз, албатта.

Учрашув якунида М. С. Горбачев билан Ф. Миттеран мазкур учрашув мазмунидан мамнуният изҳор этдилар ва Франция билан Совет Иттифоқи ўртасидаги ҳамкорлик соҳаларини ҳар томонлама кенгайтиришдан иккала томон ниҳоятда манфаатдор эканлигини яна бир карра тасдиқладилар.

* * *

М. С. Горбачевнинг Ф. Миттеран билан яккама-якка суҳбати икки соатдан кўпроқ давом этди. Шундан кейин бу суҳбатга министрлар — Франция расмий делегациясининг аъзолари ва уларнинг совет ҳамкасблари қўшилдилар.

Совет томонидан суҳбатда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, бошқа расмий кишилар қатнашдилар.

Франция томонидан суҳбатда давлат министри, ташқи ишлар министри Р. Дюма, Ф. Миттеранга ҳамроҳ бўлган бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Дўстона ва амалий вазиятда ўтган фикр алмашув чоғида М. С. Горбачев ҳамда Ф. Миттеран, айни пайтда тегишли Совет ва Франция министрлари ўртасида бўлиб ўтган суҳбатларга якун ясалди.

Сўнгги вақтда иккала мамлакат ўртасида сиёсий мулоқот жонланганини қайд этилди ва ана шундай мулоқотни Европа ва жаҳон сиёсатининг асосий муаммоларига, регионлардаги муаммоларни ҳал этишга амалий кўмаклашувга жамлаш лозимлиги ҳақидаги муштарак истак изҳор этилди.

Икки томонлама савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорликда ҳали фойдаланилмаётган анчагина резервлар борлиги қайд этилди, аммо икки томон наф кўриб, ана шу резервларни самарали тарзда ишга солиб юбориш учун жўшқинлик, ҳамкорликнинг структураси ва ташкилий жиҳатларини қайта қуришда, унинг равнақига халал бераётган барча нарсаларни бартараф этишда дадиллик ва қатъият зарур.

Суҳбат чоғида мавжуд ғовлар ва чеклашларни бартараф этадиган, иқтисодий шерикларнинг бир-бирига ўзаро қизиқишини рағбатлантирадиган, уларнинг куч-ғайратларини СССР ва Франция учун устун йўналишларга жамлайдиган, бу мамлакатларни тезроқ конкрет натижалар олишга йўллайдиган, иккала мамлакат учун тегишли ва қулай сиёсий, савдо-иқтисодий, молия-кредит, шартномавий-ҳуқуқий, ташкилий ва бошқа шарт-шароитларни яратиш — турли йўналишлардаги муносабатларни тубдан активлаштириш учун энг муҳим негиздир, деб таъкидланди. Ҳукумат идоралари ҳамкорликнинг янги формаларини тезроқ жорий этишга — биргаликда корхоналар очиш, бевосита алоқалар ўрнатиш ва ишлаб чиқариш кооперациясини йўлга қўйишга ёрдам беришлари керак. Томонларнинг фикрича, ҳамкорликнинг худди ана шу формаларигина ўзаро айирбошлашлар ўсишининг зарур суръатларини, уларнинг энг яхши мутаносиблигини таъминлаш учун етарлича потенциал ва ҳаракатчанликка эгадир.

Шу муносабат билан томонлар Совет Иттифоқида содир бўлаётган қайта қуриш 1993 йилда ягона Европа бозорининг бунёд этилиши туфайли Францияда бўлаётган ўзгаришлар асосида ҳамкорликни амалга оширишнинг ташкилотчилик жиҳати, форма ва методларига қўйилаётган талабларни ҳисобга оладиган савдо-иқтисодий ва илмий-техникавий муносабатларнинг янги шартномавий-ҳуқуқий базасини таркиб топтириш фойдалидир, деб таъкидладилар. Бундай база савдо-иқтисодий ва технологик ҳамкорликнинг икки томонлама концепциясини, шунингдек унинг принципларига асосланган иқтисодий, техникавий ва саноат соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги битимни ва 1990—2000 йилларга мўлжалланган узоқ муддатли программани ўз ичига олган бўлур эди.

Бўлиб ўтган музокаралар шундан далолат берадики, иккала томон ўзларини қатъият билан конкрет ишларга чоғламоқдалар. Шу яқин орада агросаноат комплекси соҳасида кенг миқёсли ҳамкорликни йўлга қўйиш учун реал имкониятлар мавжуд. Бу ўринда гап қишлоқ хўжалик маҳсулотини асрайдиган ва қайта ишлайдиган совет корхоналарини модернизациялаш, темир йўл транспорти, химия саноати, нефть манбалари разведкаси ва уни қазиб олиш, ядро энергетикаси, космосдан тинч мақсадда фойдаланиш, янги туркумдаги рангли телевидение соҳасида ҳамкорлик қилиш ҳақида бориши мумкин бўлур эди.

Айрим лойиҳалар батафсилроқ ишлаб чиқилиши лозимлиги боисидан манфаатдор бўлган тегишли Совет ва Франция ташкилотлари яқин орада конкрет битимлар тузилиши имкониятини ўрганиб чиқадилар, деб шартлашиб олинди.

Учрашув қатнашчилари ҳозир, шиддатли технология тараққиёти асрида илм-фан, техника ва технология соҳасида алоқаларни ривожлантириш алоҳида аҳамиятга молик эканлигини таъкидладилар. Ана шу йўналишларда куч-ғайратларнинг бирлаштирилиши лойиҳа-қидирув ишларида кераксиз бўлган такрорланишларга чек қўяди, маблағ ва вақтни анча тежашга имкон беради. Кўпгина муаммолар, жумладан экология муаммолари бир мамлакат доирасида қониқарли ҳал этилиши умуман мумкин эмас. Илмий-техникавий алоқаларни пировард конкрет натижалар олишга яхшироқ йўналтириш, ҳамкорликда «фан-техника — ишлаб чиқариш-сотиш» бутун туркумини қамраб оладиган ишлар салмоғини ошириш лозимлиги таъкидланди.

СССР ташқи иқтисодий банки билан Франциядаги бир қанча банклар ўртасида молиявий ҳамкорлик формаларини ривожлантириш тўғрисидаги аҳдлашув нияти баён этилган протокол, шунингдек «Цветметобработка» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси билан Франциянинг «Пешине» фирмаси ўртасида алюмин зар қоғоздан идиш ва ўраш материаллари тайёрлайдиган қўшма Совет-Франция корхонасини қуриш тўғрисидаги шартнома имзоланганлигидан мамнуният изҳор этилди.

Учрашув якунида томонлар бўлиб ўтган музокаралар турли соҳаларда икки томонлама ҳамкорликни янада ривожлантириш учун қудратли омил бахш этади, деб ишонч билдирдилар.

* * *

Музокаралар тугагандан кейин М. С. Горбачев ва Ф. Миттеран совет ва француз журналистларининг саволларига жавоб бердилар.

* * *

Кечқурун М. С. Горбачев ва Р. М. Горбачева номидан Ф. Миттеран ва Д. Миттеран шарафига норасмий зиёфат берилди.

(ТАСС).

МАЪНАВИЯТНИ ЯНГИЛАШ—ЗАРУРАТ

СОВЕТОБОД РАЙОН ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИДАН

Делегатларга тарқатилган район экономикасига оид материаллар орасида «Советобод тонги» газетасининг махсус сони ҳам бор эди. Маҳаллий журналистлар уни фотонабор усулида чоп этиб, анжуманга камтарона совға тайёрладилар.

Биринчи саҳифадан ўрин олган ғалаба рапортларида таъкидланганидек, советободликлар конференцияга муносиб ютуқлар билан келдилар. Айниқса чорвадорлар қувонтиришди. Улар йиллик планни муддатидан илгари адо этдилар. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 91 тонна кўп маҳсулот тайёрланди. Илғорлар тажрибасини қўллаш, социалистик мусобақанинг илҳомбахш кучи шарофати туфайли кўзланганидан кўп — 58.896 дона сифатли қоракўл тери топширилди.

Советобод — чўл, адирлар ва тоғлар ўлкаси. Табиий шароитдаги ўзига хослик туфайли қоракўлчиликка ихтисослашган. Чўпончўлиқлар садоқат кўрсатиб ишлаб, Озиқ-овқат программасининг бажарилишига муносиб ҳисса қўшишга интилишаяпти. Ҳисобот даврида ҳал қилувчи бўғинларда фаолият юритаётган партия ташкилотларининг жанговарлиги ошди. Коммунистларнинг раҳнамолиги кучайди. Ватанпарварлик ташаббуслари кенг оммалашди. Район партия ташкилоти ишнинг муваффақиятини идеологик жиҳатдан таъминлашга алоҳида эътибор бермоқда. Инсон омилига эътибор кучайганлиги ноз-неъмат етиштиришни кўпайтириш, сифатини яхшилашда муҳим роль ўйнади. Қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти анча кўпайди. Агар 1985 йилда 15 миллион сўмлик турли неъмат етиштирилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 24 миллион сўмни ташкил этди.

Жамоат чорвачилигига муносабат ўзгарди. Тадбирларнинг таъсирчанлиги туфайли моллар ва паррандалар сони тобора ортмоқда. Бу йил биринчи марта юз мингдан зиёд қоракўл қўзилари ўстиришга қолдирилди.

Анжуманда Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси руҳи сезилиб турди, танқидий фикр-мулоҳазаларга кенг ўрин берилди. Район партия комитетининг биринчи секретари Т. Қиличевнинг докладида ҳисобот даврида эришилган ютуқлар, йўл қўйилган камчиликлар партиявий принципиаллик билан таҳлил этилди.

— Уч йилдирки, оилавий пудратга ўтиб ишлаяпмиз,— деди конференция минбаридан «Ленинчи чорвадор» совхози бош чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Равшан Саидов. — Илғор усул қўл келмоқда, моддий манфаатдорлик таъминланмоқда. Дастлабки йили ойлик иш ҳақидан ташқари 3 минг сўм даромад қилган бўлсак, бултур 7 минг сўм олдик. Бу йил эса 10 минг сўмни мўлжаллаяпмиз. Қайта қуриш ҳар бир кишидан омилкорлик, жонкуярлик, ташаббускорлик кўрсатиб ишлашни тақозо этмоқда. Биз — чўпонлар партия даъватига амалий иш билан жавоб беришга ўрганганмиз. Аммо баъзи камчиликлар, муаммолар олға қараб боришга тўсқинлик қилмоқда. Район раҳбарлари ўринбосарлар тайёрлаш, ёш чорвадорларга ғамхўрликлар кўрсатиш хусусида етарли бош қотиришмаяпти. Мутахассислар малака ва масъулиятини ошириш ҳақида ҳам алоҳида қайғуриш лозим.

Ҳисобот даврида кўпгина хўжаликларнинг партия ташкилотлари ферма ва отарларга эътиқодли, ишбилармон кадрларни сафарбар этдилар. Озуқа етиштириш алоҳида назоратда бўлди. Шу туфайли «Жом», «Москва» совхозларида ҳар сигирдан соғиб олинган сут миқдори қарийб 250 килограмм ўсди.

Ихтисослашган «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» совхозида йилқичиликни ривожлантиришнинг ўзига хос тажриба мактаби яратилди. «Қарнаб» наслчилик заводида эса туячилик ривожланмоқда. Аммо назардан четда қолаётган имкониятлар жуда кўп. Эътиборсизлик оқибатида «Улус», «Каттақўрғон» совхозларида кўплаб паррандаларнинг нобуд бўлишига йўл қўйилаяпти, планлар бажарилмаяпти.

Сўнгги йилларда коллектив, оила ва ижара пудрати ғаллачиликка кенг жорий этилаётир. Жумладан, «Улус» совхозидан Меҳриддин Норбоев бошлиқ бригада янги усулда меҳнат қилиб, 2.470 гектар лалми ернинг ҳар гектаридан пландаги 6,2 центнер ўрнига 18,2 центнердан дон олди. Конференция йилида районда 52 минг тонна ғалла етиштирилди.

Делегатлар Жом қишлоғида ташкил этилган гиламчилик кооперативи раиси Ҳамро Тожиевнинг сўзини қизиқиш билан тингладилар. У чорвадор район учун катта муаммо — хотин-қизларни фойдали меҳнатга жалб этишнинг аҳамияти ҳақида гапирди. Кооператив аъзолари ҳозирга келиб, 1.200 кишидан ошди. Товар айирбошлаш ойига ўрта ҳисобда 120 минг сўмни ташкил этаяпти. Сазағон ва Сарикўл қишлоқларида Самарқанд касаначилик фабрикасининг филиаллари, «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» совхозида тивитдан рўмол тўқиш цехи ва бошқа корхоналар самарали ишламоқда. «Авангард», «Намуна», «Чорвадор» кооперативлари ой сайин гўшт етиштиришни кўпайтириб, маъмурчилик ишига муносиб ҳисса қўшишмоқда.

Сўнгги уч йил ичида Советободда корхоналарнинг тўртта филиали очилиб, 600 киши ижтимоий фойдали меҳнатга тортилди. Музокараларда қатнашган «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» совхозидаги рўмол тўқиш цехи ишчиси Майрам Солиева, «Қарнаб» наслчилик заводи партия комитети секретари Омон Хўжақулов ва бошқалар кооперация ҳамда маҳаллий саноатни ривожлантиришдаги қийинчиликларга тўхталдилар. Таъкидланишича, Жомдаги гиламчилик кооперативи доимий равишда хом ашё тақчиллигига дуч келмоқда. Қатор қишлоқларда транспорт масаласи ҳанузгача ижобий ҳал этилмаяпти. Савдо, медицина хизмати кўрсатиш кўнгилдагидек эмас. Шу боисдан делегатлар юқори партия, совет ташкилотлари олдига қатъий талаблар қўйдилар.

Район партия комитети оммавий-сиёсий, ғоявий-тарбиявий ишларни янги поғонага кўтаришга ҳаракат қилмоқда. Агитатор ва пропагандистларнинг билим ва маҳоратларини ошириш юзасидан аниқ тадбирлар амалга оширилаяпти. Кўпчилик хўжаликларда сиёсий ва иқтисодий таълим шохобчаларида машғулотлар жонли, қизиқарли, тингловчиларнинг тўлиқ иштирокида ўтказилаяпти. Буларнинг ҳаммаси деҳқонларда иқтисодий тафаккурни шакллантирмоқда.

Қишлоқ кишилари ҳаётига янгича урф-одат ва маросимлар тобора чуқурроқ сингиб бормоқда. Ёш чўпонлар слёти, ҳосил байрамини ўтказиш, ёшларни Совет Армияси сафига, ветеранларни пенсияга кузатиш, тантанали вазиятда паспорт топшириш анъанага айланган.

Советобод районида 20 дан ортиқ миллат вакиллари яшаб меҳнат қилишаяпти. Райком интернационал тарбияга эътиборни кучайтирган. Анжуманда муҳим ишдаги ютуқлар билан бирга камчиликлар ҳам рўй-рост очиб ташланди. Мактабларда рус тилини ўқитиш шу кун талабларидан орқада.

— Малакали мутахассис кадрлар етишмаяпти. Шаҳардан не-не орзу ниятларда келган кишилар эса ғамхўрлик билан қуршаб олинмаяпти, — деди район халқ маорифи бўлими мудири Мусурмон Норматов. — Муаммоларни ҳал этишда Самарқанд область халқ маорифи бўлими, тармоқ министрлигининг амалий ёрдами зарур.

Сўнгги йилларда меҳнат коллективларида партиявий иш анча жонланди. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг кейинги пленумлари қарорлари оммага чуқур сингдирилмоқда. Кадрларни танлаш, тарбиялаш, уларни жой-жойига қўйишда демократия ва ошкораликка кенг ўрин берилаётир. Ҳисобот даврида икки совхоз директори, 32 бўлим бошқарувчи ва бригада бошлиғи, 21 мактаб директори, мутахассислар ёпиқ овоз бериш йўли билан сайландилар.

Йиғилишларда коммунистларнинг ҳисоботларини эшитиш партия ишидаги таъсирчан восита эканлиги амалда исботланди. Райком пленумларида, бошланғич ва цех партия ташкилотларида 766 нафар КПСС аъзоси ҳисобот берди. Ўтган йили райком бюро мажлисида марказий касалхона бош врачи Т. Мирзаев фаолияти муҳокама этилиб, аҳолига медицина хизмати кўрсатиш соҳасидаги жиддий камчиликлар кўрсатиб ўтилди, тегишли маслаҳатлар берилди. Т. Мирзаев танқиддан тўғри хулоса чиқарди. Изчиллик, ташкилотчилик кўрсатди. Натижада касалхонада иш изга тушмоқда. Пленумларнинг бирида «Жом» совхози директори М. Абдуллаев ҳисобот берди. Ўшанда хўжаликда барча тармоқни изчил ривожлантириш, кадрларга нисбатан талабчанликни ошириш йўл-йўриқлари белгиланди. Натижада совхоз илғорлар қаторидан ўрин олди.

Анжуманда кадрларга муносабат масаласидаги чалкашликлар, нуқсонлар ҳам рўй-рост кўрсатиб ўтилди.

— Баъзи раҳбарлар, мутахассисларда билим, маҳорат етишмаяпти, — деди музокарада қатнашган «Москва» совхози комсомол комитети секретари Норгул Тангриева. — Улар қайта қуришни оғиздагина ёқлашаяпти. Райком кадрлар резерви ҳақида қайғуриши даркор. Ҳал қилувчи бўғинлардаги раҳбар кадрлар орасида хотин-қизлар жуда оз.

Конференция иштирокчилари қайта қуриш йўлини якдил бўлиб маъқуллаётганликларини билдирдилар. Улар барча куч, резерв ва имкониятларни ишга солиб, ўн иккинчи беш йиллик план-топшириқларни муваффақиятли бажаришга аҳд қилганликларини маълум қилдилар.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Область партия комитети пленуми

Бухорода область партия комитетининг пленуми бўлди. Пленум яқинда бўладиган область партия конференциясида қилинадиган ҳисобот докладини тасдиқлади. Шу масала юзасидан область партия комитетининг биринчи секретари Д. С. Ёдгоров нутқ сўзлади.

Пленумда ташкилий масала кўрилди. Илгари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети фан ва ўқув юртлари бўлими мудирининг ўринбосари бўлиб ишлаган Ю. М. Сажнев область партия комитетининг иккинчи секретари қилиб сайланди.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлимининг мудири П. В. Догонкин нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

Франция президенти визитининг иккинчи куни

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми раиси М. С. Горбачевнинг таклифига биноан мамлакатимизга амалий визит билан келган Франция президенти Ф. Миттеран 26 ноябрь куни Москвадан Бойқўнғир космодромига жўнаб кетди.

Аэропортда уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе Франция президенти билан бирга Бойқўнғирга жўнаб кетди.

(ТАСС).

КИЧКИНТОЙЛАРГА СОВҒА

Зомин районидаги «Бўстон» посёлкаси кичкинтойларига 140 ўринли болалар боғчаси совға этилди. Унинг очилиши байрамга айланди. Ана шу қувончни «Иржарсовхозстрой» трестига қарашли механизациялашган 46-кўчма колоннанинг қўли гул қурувчилари бахш этишди.

О. НОРМАТОВА.

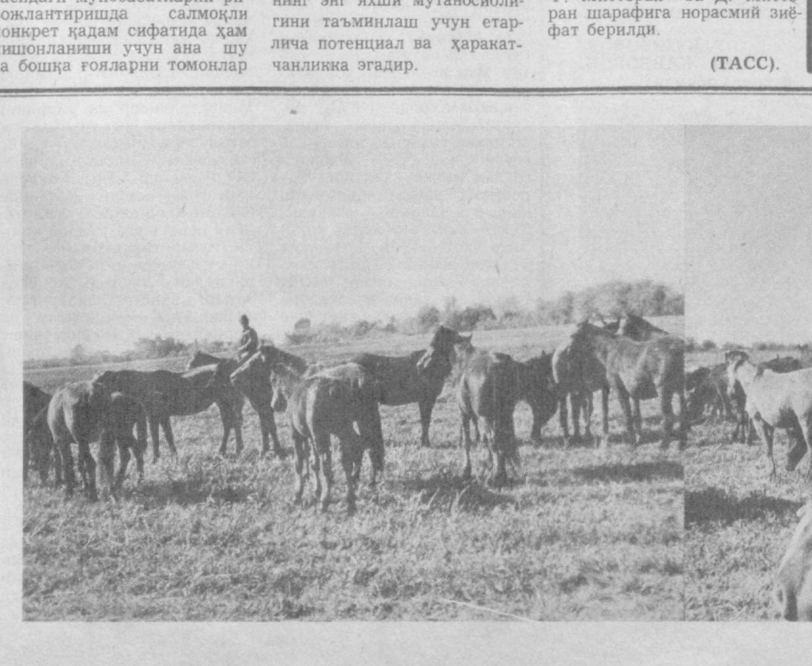

НАМАНГАН ОБЛАСТИ. Ленин номли колхоз Уйчи районидаги йирик, сертармоқ хўжаликлардан бири. Бу ерда йилқичиликни ривожлантиришга катта эътибор берилаяпти. Ҳозир илғор чўпон Сафарбой Чиналиев отарида 55 бош наслли от боқилмоқда. Келгуси йилда улар сонини 100 бошга етказиш мўлжалланаяпти. Йилқибоқарлар қишловга пухта тараддуд кўрдилар. Қуралар сифатли ремонт қилиниб, мўл-кўл озуқа жамғарилди. Бу эса масъулиятли даврни чиқимсиз, бенуқсон ўтказишга имкон беради.

СУРАТЛАРДА: Тажрибали йилқибоқар С. Чиналиев; Йилқилар подаси яйловда.

Б. АЛИМОВ фотолари.

ПАХТАЧИЛИК ВА ТУПРОҚ УНУМДОРЛИГИ

ЭКОЛОГИК БОШИ БЕРК КЎЧАДАН ЧИҚИШ ЙЎЛИ

Агрохимиявий тадқиқотлар шуни кўрсатадики, азотли ўғитлар тупроқдаги гумусни парчалайди ва уни ўсимлик илдизлари шимадиган ҳолатга келтиради. Гумусдаги табиий азотни, гарчи тупроқда азотли минерал ўғит етарли бўлса-да, ўсимлик биринчи галда шимади, шу сабабли у экстра азот деб юритилади. Ўсимликлар бутун ўсиш даврида 60—70 процент гумус азоти ва фақат 30—40 процент азотли минерал ўғит билан озиқланадилар.

Шундай қилиб, азотли минерал ўғитларнинг асосий хусусияти тупроқ гумусини парчалаш ва минераллаштиришдан, унинг таркибида мавжуд бўлган, ўсимлик озиқлана олмайдиган табиий азотни озиқланадиганига айлантиришдан иборат.

Тупроқда айни вақтнинг ўзида бир-бирига қарама-қарши икки жараён содир бўлади, яъни эски гумус парчаланиб боради ва янги органик бирикмалар синтези юз беради. Аммо тупроққа бир вақтнинг ўзида янги органик моддалар ва азотли минерал ўғитлар келиб тушгандагина бу жараёнлар ўртасида энг мақбул мувозанат вужудга келади. Афсуски, Ўзбекистон пахтачилигида 50—60 йилдан буён тупроққа ғоят кўп миқдорда органик моддаларсиз азотли минерал ўғитлар келиб тушаяпти. Бунга қатор йиллар давомида бир майдонга нуқул пахта экилавериши сабаб бўлаяпти, тупроқдаги органик моддалар камайиб кетмоқда. Шу боисдан пахта етиштириладиган районларда ярим асрдан буён тупроқ гумуси емирилиши содир бўлмоқдаки, бу жараён ҳозир ҳам кескин давом этаяпти.

Табиат минг йиллар мобайнида вужудга келтирган гумуснинг 30—40 проценти тарихан қисқа муддат — 50—60 йил ичида сарфлаб юборилди. Ҳозир ҳар гектарда бундай гумус запаси бор-йўғи 50—60 тоннани ташкил этади, холос. Шу туфайли дастлабки 30—40 йил ичида пахтачиликни химиялаштириш йўли билан республика бўйича ҳосилдорлик 10—15 центнердан 25—30 центнерга кўтарилди, бунга ўсимликларни минераллашган гумус азоти билан озиқлантириш натижасида эришилди. Ана шу запас озиқланишнинг учинчи қисмидан фойдаланилгандан сўнг пахтачиликда турғунлик даври бошланди: ҳосилдорлик кескин камайиб кетди. Масалан йигирма йил (1966—67 ва 1986—87 йиллар) ичида республикада ҳар гектар пахта майдонига бериладиган минерал ўғит миқдори 315 килограммдан 433 килограммга ортди ёки 118 килограмм кўпайди, пахта ҳосилдорлиги эса 25,2 центнерга етди ёки 1,6 центнер озайди.

Мамлакат пахтачилигида узоқ йиллардан буён олиб борилаётган ягона тажриба бор. У 1926 йили Оққовоқ тажриба станциясининг кулранг тупроқли ерларида бошланган эди. Ҳозирги вақтда бу иш СоюзНИХИ далаларида давом эттирилаяпти. Фақат минерал ўғитлар билан озиқлантириш туфайли нуқул пахта экиладиган майдонларда ҳосилдорлик 1926—63 йиллардаги 35,9—36,6 центнердан 1981—84 йилларда 29,9 центнерга камайди. Ҳатто алмашлаб экиш схемаси 70 процент ва ундан кўпроқ ўзлаштирилганда ҳам бу кўрсаткич 42,4—43,2 центнердан 31,9 центнерга тушди. Шу нарса аён бўлдики, республикада узоқ йиллар мобайнида тарғиб қилиб келинган ана шу алмашлаб экиш схемаси тупроқнинг органик моддаларга бўлган талабининг ярминигина таъминлар экан.

Ана шулар оқибатида, давлат томонидан пахтачиликка катта капитал маблағ ажратилаётганига қарамай, етиштирилаётган хом ашё ўз-ўзини оқламаётир. Фақат ҳосилдорлик камайибгина қолмасдан, балки тола ва уруғлик сифати ҳам пасайиб бормоқда, чигитдан кам мой чиқмоқда, минерал ўғитлар ва заҳарли химикатлар қолдиқлари атроф муҳитини ифлослантираяпти. Тупроқ унумдорлиги пасайиб кетиши сабабли вилт касаллиги авж олди, ғўза навларининг касалликларга чидамлилик даври қисқараяпти, янгиларини яратиш фавқулодда қийин бўлиб қолди. Шу туфайли Ўрта Осиёнинг иссиқ об-ҳавоси, жазирама офтоби ва экиннинг қони ҳисобланган сув ҳам ҳосилдорликни кўтаришга ожизлик қилмоқда.

Ҳеч муболағасиз шуни таъкидлаш керакки, пахта етиштириладиган регионларда тупроқ унумдорлиги пасайиб, ҳозирги вақтда у жар ёқасига етди, бундан кейин ҳалокат юз бериши муқаррар бўлиб қолди. Агар ҳозирданоқ тегишли тадбирлар белгиланиб, шошилинч амалга оширилмаса, тупроқ таркибида фавқулодда мураккаб ҳолат — Орол денгизида содир бўлганидан ҳам баттарроқ аҳвол вужудга келиши мумкин. Академик М. Муҳаммаджонов: «Келгуси авлод бизни содир қилган хатти-ҳаракатларимиз учун суд қилади» деганда мутлақо ҳақ. Бу ҳақиқатни бирон-бир тарзда бўяб-бежаб кўрсатишга йўл қўймаслик керак.

Бу борада айрим масалаларнинг, ҳатто аҳамияти жиҳатдан йирик муаммоларнинг ҳал этилиши ҳам пахтачиликни, бутун қишлоқ хўжалигини экологик боши берк кўчадан чиқара олмайди. Бунинг учун туб ўзгаришлар ясаб, кенг ва пухта ислоҳот ўтказилиши керак. Вазифа ғоят мушкул ва оғир, аммо уни ҳозирча ҳал қилса бўлади. Тармоқнинг барқарор ривожланиб боришини таъминлаш учун кейинги 50—60 йил ичида тупроқ ўз табиий запасларидан нимани сарф қилган, нимадан маҳрум бўлган бўлса, ҳаммасини қайтариб бериш, сўнгра тупроқ унумдорлиги йил сайин бир меъёрда ортиб борадиган шарт-шароитларни вужудга келтириш зарур. Олимлар ибораси билан айтганда, тупроқ унумдорлигида кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш таъминланиши шарт. Бошқача йўл йўқ.

Қадимдан равшанки, тупроқда гумус запаслари фақат органик ўғитлар эвазига, турли ўсимлик илдизлари, поялари ва қолдиқларини қўшиб ҳайдаб тупроқни углерод билан бойитиш ҳисобига кўпаяди. Республикада органик ўғит ресурслари чекланган. Шу сабабли бу вазифани фақат битта йўл — алмашлаб экиш схемасида пахтанинг салмоғи тўғрисидаги ҳозир мавжуд бўлган тасаввурни тубдан қайта кўриб чиқиш орқали узил-кесил ҳал этиш мумкин.

1942 йилда академик Д. Н. Прянишников «Ўрта Осиёнинг пахтакор районларида алмашлаб экиш ва ўғитлаш системаси» мақоласида бу усулнинг уч схемасини тавсия этиб, бунда пахтанинг салмоғи тегишли равишда 22,2, 44,4 ва 55,6 процент бўлиши кераклигини кўрсатган эди. Шунга биноан экинлар қуйидагича жойлаштирилади:

1. 1—2—3-йилларда — беда, 4-йили — пахта, 5-йили — лавлаги ва қишки экинлар, 6-йили — қишки экинлар ва лавлаги, 7-йили — пахта, 8-йили — лавлаги ва қишки экинлар, 9-йили — қишки экинлар ва лавлаги.

II. 1—2—3-йилларда — беда, 4—5-йилларда — пахта, 6—7-йилларда — лавлаги ва қишки экинлар, 8—9-йилларда — пахта.

III. 1—2—3-йилларда — беда, 4—5—6-йилларда — пахта, 7-йили — бошоқли экинлар, 8—9-йилларда — пахта.

1949 йилда чиқарилган «Пахтачилик справочниги»да И. А. Дорман пахта салмоғи 42,9 дан 60 процентгача бўлган алмашлаб экиш схемасини тавсия этади.

1960 йилга қадар пахтачиликда жорий этишга тавсия қилинган бу алмашлаб экиш схемалари пахта етиштирувчи чет мамлакатларда ҳозир қўлланилаётган усулга тўлиқ мос келарди. Хитой, Ҳиндистон, Миср ва АҚШда алмашлаб экиш схемасида пахтанинг салмоғи 25 процентдан 50 процентгача ташкил этади. Унга илмий асосланган усул ва келгуси авлодлар учун тупроқ унумдорлигини йил сайин ошириб боришни таъминлаш вазифаси асос қилиб олинган.

Бунга зид равишда бизнинг республикамизда 60-йиллардан бошлаб шу соҳа учун масъул бўлган олимлар турғунлик даврининг ярамас таъсири ва тазйиқи остида ўз хизмат бурчларига хиёнат қилиб, ишлаб чиқилаётган алмашлаб экиш схемаларини ялпи пахта ҳосили етиштиришни кўпайтириш юзасидан асоссиз белгиланган планларни бажаришга мослаштирдилар. Шу сабабли нафақат колхоз-совхозларда, балки тажриба далаларида ҳам кейинги ўттиз йил мобайнида алмашлаб экиш схемасида пахтанинг салмоғи 70, 75 ва ҳатто 80 процентга етди. Ўтган даврда кўплаб тажрибалар ўтказилган, бунга жуда катта маблағ сарфланган бўлса-да, биронта ҳам илмий асосланган самарали усул яратилмади. Барча тажрибалар асосий шарт — таққосланадиган вариантлар ўртасидаги ягона фарқни белгилаш усулини қўпол равишда бузиш асосида олиб борилди. Оқибатда нуқул бир экинни экавериш (монокультура) асосида пахтанинг ялпи ҳосилини ошириб боришдек мантиққа зид натижалар юзага келди. Тажрибалар талқинида ҳам хатоликка йўл қўйилди: гўё тупроқда гумус таркиби кўпайиши билан ҳосилдорлик пасаяр ва, аксинча, ҳосил ошса, гумус кўпаяр эмиш. Ана шу шўринг қурғур олимларнинг сохта таълимотидан пахта етиштиришни кўпайтиришда ҳеч қандай алмашлаб экиш даркор эмас, деган хулоса келиб чиқади. Кейинги ўттиз йил ичида алмашлаб экиш бўйича олиб борилган илмий-тадқиқот ишларининг асосий хусусиятлари ана шулардан иборат. Бу пахтачиликка путур етказди, қишлоқ хўжалиги фанининг 1950 йилга қадар қабул қилинган бош йўналишини орқага буриб юборди.

Шундай қилиб, тармоқда кенг ва чуқур ислоҳот ўтказиш учун пахтакорлар олдига ялпи ҳосил етиштиришни кўпайтириш эмас, балки аввалгидек тупроқ унумдорлигида кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни таъминлаш вазифаси қўйилиши керак. Бошқача айтганда, қишлоқ хўжалигида ялпи маҳсулот етиштиришга асосланган ғайри-илмий планлаштириш принципларидан воз кечиш, илмий асосланган янги планлаштириш принципларини қабул қилиш лозим. Унинг асосига тупроқ унумдорлигини муттасил ошириб бориш вазифаси қўйилиши лозим. Бу алмашлаб экиш схемасида пахта салмоғи 50 процентни ташкил этган шароитда тўла-тўкис амалга оширилиши мумкин.

Деҳқончилик нотўғри олиб борилиши туфайли ярим аср мобайнида тупроқдаги гумус миқдори камайиб кетди, иккиламчи шўрланиш натижасида эса ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашди. Бундай ҳолда тупроқ унумдорлигини тиклаш учун алмашлаб экиш схемасида бир дала мелиорациялаш учун ажратилади. Шунда пахта салмоғи 40 процентга тушади (шўрланмаган майдонлар бундан мустасно).

Бир қарашда бу унчалик ўринли кўринмаса-да, мамлакатимизда ва чет элларда қишлоқ хўжалиги соҳасида эришилган ютуқларни танқидий таҳлил қилиш шу тадбирни қўлланиш зарурлигини тақозо этади.

Табиийки, дастлабки ўн йил давомида 10 далали алмашлаб экиш тўлиқ жорий қилингунга қадар ялпи пахта етиштириш 30—40 процент камаяди. Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, алмашлаб экишнинг иккинчи давраси бошланиши биланоқ пахта ҳосилдорлиги 40 центнергача ортиши ҳисобига ялпи хом ашё салмоғи дастлабки миқдорига етади, айни вақтда бутун озиқ-овқат комплекс программаси муваффақиятли бажарилади. Шунинг учун янги алмашлаб экиш схемаси тўла жорий этилгунга қадар баъзи социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг пахта толасига бўлган эҳтиёжларини бошқа давлатлардан тола сотиб олиш ҳисобига қондириб туриш мақсадга мувофиқдир.

Уруғлик етишмаслиги сабабли республика қишлоқ хўжалигини бир йил ичида янги алмашлаб экиш схемасига ўтказиш амалда мумкин эмас. Бунинг ягона йўли — янги системага аста-секин ўтиш. Буни ҳар йили 10 процент майдонда ёки ҳар бир районнинг бир хўжалигида жорий қилиш мақсадга мувофиқ. Шундай қилинганда, агар иш шу бугуноқ бошланса, республикада янги алмашлаб экиш схемаси 2010 йилга бориб тўла жорий этилади.

Бу таклифни ҳаётга татбиқ этиш учун уни танқидий баҳолаб, давлат ва халқ нуқтаи назаридан масъулият билан ёндашиб, биринчи шарт-шароитни вужудга келтириш керак. Яъни дастлабки беш йил ичида ҳар йили пахта етиштиришни 10 процент камайтириб бориш, 10 йил ўтгач, алмашлаб экишнинг иккинчи даврасида эса, аксинча, уни худди шу миқдорда кўпайтириб бориш мумкин.

Ва, ниҳоят, сўнгги асосий хулоса шуки, агар қишлоқ хўжалигида турли пудрат усулларини жорий этиш муҳим омил, партия аграр сиёсатининг шу кунги бош йўналишларидан бири бўлса, тупроқ унумдорлигини оширишда кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришни таъминлаш асосида бу тармоқни ривожлантиришни планлаштиришнинг янги принципларини қабул қилиш эса шу сиёсатнинг истиқболдаги асосий йўналишларидан бири бўлиб қолади.

Қ. РОЗИҚОВ,
СоюзНИХИ органик ўғитлар лабораторияси мудири, қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати.

РЕДАКЦИЯДАН:

Аграрчи олимлар, мутахассислар, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши илғорлари якдиллик билан шуни таъкидладиларки, бир майдонга узоқ йиллар мобайнида нуқул пахта экиш ва асоссиз равишда кўп миқдорда минерал ўғитлар ишлатиш оқибатида пахтачилик регионида тупроқ унумдорлиги жар ёқасига етди, ҳалокат юз бериши мумкин бўлиб қолди. Қишлоқ хўжалигини бундай аҳволдан чиқариш учун улар турли усулларни таклиф қилишмоқда. Кўпчилик пахта етиштириш планини қисқартириш зарур, деб ҳисоблайди. Қишлоқ хўжалиги фанлари кандидати Қ. Розиқов эса бутунлай бошқа усулни, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришни планлаштиришда ялпи маҳсулот етиштириш кўрсаткичлари ўрнига тупроқ унумдорлигини йил сайин ошириб бориш асос қилиб олиниши керак, деб таклиф этади.

Редакция шу соҳага алоқадор ва манфаатдор барча ўртоқлардан қишлоқ хўжалигини ривожлантириш истиқбол планларини аниқ пухта ишлаб чиқиш учун ўз мулоҳазаларини билдиришни сўрайди.

СТАТИСТИКА ДАВЛАТ КОМИТЕТИ ҲАБАР БЕРАДИ

Ўзбекистон ССР Статистика давлат комитети ишчи, хизматчи ва колхозчиларнинг 2 мингга яқин оиласи бюджетини танлаб текшириб чиқди. Бу иш республика аҳолисининг моддий ва маданий турмуш даражасини ўрганиш учун амалга оширилди.

Қуйида текширилган оилалар даромадлари ва харажатлари структурасининг бир йил ичида қандай ўзгарганини кўрсатувчи маълумотлар келтирилади.

Ишчилар, хизматчилар ва колхозчилар оилаларининг пул даромадлари.

(1988 йилнинг январь-сентябрь ойларида текширилган оилалар бўйича).

	Ишчи ва хизматчилар;		колхозчилар	
	1987 йил.	1988 йил.	1987 йил.	1988 йил.
(Ўрта ҳисобда бир оилага).				
Жами пул даромадлари, минг сўм	3,6	3,8	3,9	4,0
Жумладан якунга нисбатан процент ҳисобида иш ҳақи	76,6	76,9	18,9	18,2
Иш учун колхоздан олингани	0,9	0,9	37,5	38,5
пенсия, стипендия, нафақа ва ижтимоий истеъмол фондидан бошқа тушумлар	10,0	10,2	12,2	12,1
Бошқа даромадлар	12,5	12,0	31,4	31,2
Улардан: қишлоқ хўжалик маҳсулотини сотишдан тушадиган даромадлар	2,3	2,1	12,3	12,4
Қорамол ва парранда сотишдан тушадиган даромадлар	2,9	2,8	10,5	10,1

1988 йилнинг 9 ойи ичида ишчи ва хизматчилар оиласининг ҳар бир аъзосига ҳисоблаганда пул даромади ўрта ҳисобда 876,8 сўмни ташкил этди. Бу 1987 йилнинг шу давридагига нисбатан 45 процент кўпдир. Колхозчилар оиласи ҳар бир аъзосининг даромади 1,7 процент кўпайди ва 582,1 сўмни ташкил этди. Шу тариқа ишчилар, хизматчилар ва колхозчилар оилалари ҳар бир аъзоси даромади ўртасидаги тафовут кўпайиб бормоқда ва 1988 йилнинг 9 ойи ичида у 1987 йилдаги 270,6 сўм ўрнига 274,7 сўмни ташкил этди.

«Қишлоқ ҳақиқати»да босилгандан сўнг

«ПРОРАБДАН НЕГА ҲАММА НОРОЗИ?»

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг 1988 йил 3 май сонида юқоридаги сарлавҳа остида танқидий мақола босилган эди. Унда Бахмал районидаги «Рассвет» совхози прораби Ҳасан Одилов ўз вазифасига масъулиятсизларча, ёндошиши, хизмат мавқеини суиистеъмол қилиши, эл-юрт маблағлари ножўя сарфланишига йўл қўяётганлиги кўрсатиб ўтилганди. Халқ депутатлари область Совети депутати, совхоз сут-товар фермаси бригадири Ш. Абдуллаев «Одиловнинг шундай ножўя ишлари кўпгина ихтилофлар келтириб чиқарди, совхоз меҳнаткашларининг кайфиятига салбий таъсир этаяпти. Қачонгача бундай ўзбошимчалик, бедодлик давом этади?!» деганди. Мақола «Депутатнинг ана шу саволини «Рассвет» совхози дирекцияси, партия, касаба союз комитетлари, қолаверса Бахмал район ҳуқуқ-тартибот органлари эътиборига ҳавола этамиз», деган сўзлар билан якунланганди.

Мана, орадан қарийб етти ой вақт ўтди. Мақола «Рассвет» совхозига, Бахмал район прокуратурасига ҳавола этилганди. Лекин шу пайтга қадар улардан жавоб олинмади. Ваҳоланки, партия ва ҳукуматимиз қарорларида белгиланган муддатларда расмий хабар бериш зарурлиги таъкидланган. Тўғри, баъзи масалаларни ҳал этиш учун атрофлича ревизия ўтказишга тўғри келади. Бундай текширишлар узоқроқ муддатга чўзилиши ҳам мумкин. Одатда бундай ҳолларда расмий хат йўлланиб, олиб борилаётган тадбирлар маълум қилинади ва кейинроқ батафсил жавоб бериш ҳақида огоҳлантирилади.

«Рассвет» совхози партия комитети ҳам (секретари Б. Саримсоқов) мақолага ўз муносабатини билдирмади. Ваҳоланки, газетада 1987 йилнинг февраль ойида бўлиб ўтган партия йиғилишида хўжаликда қурилиш ишлари қониқарсиз эканлиги, муҳим объектлар планга киритилмай қолганлиги учун КПСС аъзоси Ҳ. Одиловга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан хайфсан эълон қилинганлиги, бу жазо берилганидан бери орадан бир йилу тўрт ой ўтганлиги, партком шу масалага қайтмаганлиги таъкидланганди. Совхознинг яқинда редакциямизга хат билан яна мурожаат этган бир гуруҳ ишчи-хизматчилари партиявий жазо берилганига қарийб икки йил бўлаётганига қарамай партком Устав талабларига амал қилмаётганлигини ёзганлар. Уларнинг иккинчи марта шикоят ёзишларига совхозда аҳвол ўзгармаётганлиги, прораб Ҳ. Одилов ва турли қинғир ишларда унга шериклик қилган кишиларнинг кирдикорларини очиб ташлаш ҳамон пайсалга солиб келинаётганлиги сабаб бўлган. Бу хатга хўжалик ишчи-хизматчиларидан Ҳамроқул Номуродов, Ёдгор Аҳмедов, Усмонали Тўқсонов, Фарҳод Холмирзаев ва бошқалар имзо чекишган. Қуйида ушбу шикоятнинг айрим ўринларини эътиборингизга ҳавола этамиз:

«Прорабдан нега ҳамма норози?» мақоласига тегишли ташкилотлардан жавоб берилишини анча кутдик. Улардан садо чиқмади. Шундан кейин собиқ Жиззах область ички ишлар бошқармаси бошлиғига мурожаат этиб, газетада келтирилган далилларни текшириб кўришни сўрадик. Бу ҳуқуқ-тартибот органининг кўрсатмасига мувофиқ Бахмал район агросаноат бирлашмаси ревизори А. Абдураҳимов қарийб икки ой давомида текшириш ўтказди. Мақолада ва бизнинг шикоят хатларимизда келтирилган далиллар тасдиқланди. Чунончи, чўчқачилик комплекси теварак-атрофига ўрнатилган темир тўсиқ масаласини олиб кўрайлик. Прораб Ҳ. Одилов унинг қурилишига 36.660 сўм сарфланганлиги ҳақидаги ҳужжатларни расмийлаштирган. Совхоз директори ва бош бухгалтери уларни тасдиқлаганлар. Шу ҳужжатларга кўра 24.777 сўм иш ҳақи берилган. Амалда бажарилган иш Бахмал район агросаноат бирлашмасининг қурилиш бўйича катта мутахассиси С. Эсиргапов, область агросаноат банки вакили Д. Бойсаров ва бошқа ўртоқлар томонидан кўздан кечирилди. Бу ерда ҳеч қандай тупроқ ишлари бажарилмаганлиги маълум бўлди. Ваҳоланки, бу юмуш учун 11.882 сўм маблағ сарфланган. Адо этилган барча ишлар «Узгипросельстрой» лойиҳалаш институтининг Жиззах филиали томонидан смета қилинганида жами харажат 15.251 сўм, шундан иш ҳақи 1.218 сўм эканлиги аниқланди. Ревизия актида шу биргина қурилишнинг ўзида Ҳ. Одилов томонидан 23.558 сўм иш ҳақи қўшиб ёзилганлиги қайд этилди.

Ҳеч қандай лойиҳа-смета ҳужжатларисиз қурилган дамбада ҳам шундай кўзбўямачилик қилинганлиги маълум бўлди. «Узгипросельстрой» институти Жиззах филиали мутахассиси З. Шин ва бошқа ўртоқлар бажарилган ишни аниқ ҳисобладилар. Яъни 57.483 куб метр тупроқ ишлари қўшиб ёзилганлиги, шунинг оқибатида 11.530 сўм маблағ қонунсиз сарфланганлиги аниқланди.

Совхоз посёлкасидаги 31-мактабни ремонт қилиш ва қўшимча синфхоналар қуришда эса 2.689 сўм иш ҳақи қўшиб ёзилганлиги, юмушлар сифатсиз бажарилганлиги қайд этилди. Шунингдек 50 бош чўчқага мўлжалланган бино, машина-трактор паркидаги 70 метрлик айвон юқори ташкилотларнинг рухсатисиз, ўзбошимчалик билан бузиб юборилганлиги ва бошқа ножўя ишларга қўл урилганлиги маълум бўлди. Уларнинг ҳаммаси молиявий харажатлар билан боғлиқ. Яъни барча маблағлар совхоз бош бухгалтери Аҳмад Иброҳимов имзо чеккан ҳужжатлар асосида тўланган. Демак калаванинг бир учи унга ҳам бориб тақалади. Ҳозирги пайтда А. Иброҳимов вақтинча директор вазифасини бажараяпти. Бунга унинг маънавий ҳуқуқи борми? Бахмал район партия, совет органлари, қолаверса Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети хатимизда кўтарилган масалаларга ойдинлик киритадилар деб ўйлаймиз».

«Рассвет» совхози ишчи-хизматчиларининг ушбу фикр мулоҳазаларини улар тилга олган ташкилотлар эътиборига ҳавола этамиз.

Танишинг: коммунист Анора Сафарова. У беш йилдан бери Жиззах ип-йигирув фабрикасида сидқидилдан меҳнат қилиб, коллектив ҳурматини қозонмоқда. Иш вақтидан, дастгоҳлар қувватидан унумли фойдаланиш ҳисобига ҳар сменада 120—130 килограмм сифатли маҳсулот тайёрлашга эришаяпти. Бу планда кўзда тутилганидан анча зиёддир. Анорахон жамоат ишларида ҳам фаол, жонкуяр. Яқинда у шаҳар VIII партия конференциясида иштирок этиб, делегат сифатида олган таассуротларини ҳамкасбларига сўзлаб берди.

Ш. ТЎРАЕВ фотоси.

ЧЎПОН ТАЁҒИ

Орасой яйловлари... Навоий — Нурота асфальт йўлидан юрган йўловчи тўрт фаслда бу даргоҳдан беэътибор ўтолмайди. Йигитнинг зўри қўй боқади, деган мақол юради бу ер халқи ичида...

Шуларни фикрлайман-у, хаёлимда ўтмиш, бобокалон бахши Эргаш Жуманбулбул ўғлининг «Ўртоқ Ленин» достони жонланади:

Бир хилини қўй боқтириб — чўпон қиб,
Ул бечора дала-даштда ватан қиб...
Чўпон шўрли энди шошиб қолади,
Бойлар жуда талтайишиб қолади,
Айтолмайди «ҳаққим бор» деб бечора,
Билган сўзидан адашиб қолади...

Меҳнаткаш чўпонга ҳақни ҳам, ҳуқуқни ҳам Улуғ Октябрь берди, Ленин берди! Йўқса, Олим Шодиев — оддий бир чўпоннинг пенсияга чиқиш маросими шунчалик эътиборда бўлармиди...

«Ғозғон» қоракўлчилик совхозининг бутун бош чўпонлари, мутахассислари, район вакиллари, чўпоннинг дўсту биродарлари тўпланишган. Олис яйловда катта байрам — тўй. Чўпон қадаб, вояга етган дарахтлар остида — мўъжазгина чорвоқчада тўкин дастурхон. Хонандаю созандалар хизматда.

Совхоз партия комитетининг секретари С. Тиллаев совхоз маъмурияти, партия, касаба союз ва комсомол комитетларининг табрик хатини ўқиб эшиттирганида давра бир қалқиди...

Чўпонни тўрга таклиф этишди. Қип-қизил алвон билан танғилган қадрли таёғини кўксига босиб, бир-бир қадам қўйиб ўртага чиқди ва сўз айтди:

— Қирқ тўрт йил чорва нонини едим. Ёшим олтмишдан ошди. Чорва менга нон, обрў, эътибор берди. Ўн бир болам, эл қатори рўзғорим бор. Ҳаммаси учун партиямга, давлатимга қуллуқ қиламан. Бугун сизнинг олдингиздан ўтиб, мени боққан таёғимни, сизнинг гувоҳлигингизда, дастурхон устида ўғлим Комилжонга топширмоқчиман. Рухсат беринг.

Гулдурос қарсаклар остида Комил ота таёғини кўзига суртиб қабул қилди. Ўғил ҳаяжонланиб деди:

— Меҳмонлар гувоҳ, Чўпон ота гувоҳ, таёғингиз мен учун муқаддас. Юзингизни ерга қаратмай, изингиздан бораман. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган устоз чорвадор Ҳаким Тошев, КПСС Бутуниттифоқ XIX конференцияси делегати Ғаффор Обидов каби илғорлар йўлини тутиб, боримни чорвага бағишлайман.

Ота-ўғилни давра узоқ олқишлади...

Сўз совхоз директори Араб Рустамовга берилди:

— Дўстим, бу айёмни тўпланганлар узоқ эслашади. Кел таомилга кўра ўз қўлим билан тўн кийдириб, белбоғ бойлай. Совхоз ишчилари сенинг покиза меҳнатингни эъзозлаб, «Жигули» автомашинаси ҳам беришга қарор қилди. Сен буларнинг ҳаммасига лойиқсан! Сенинг йўлинг Комилжоннинг йўли бўлсин. Унинг ҳам доимо юзи ёруғ, ғалабалари мўл бўлсин.

Бирин-кетин табрик кетидан табрик ёғилди. II—III даражали Меҳнат шуҳрати орденлари соҳиби, бош чўпон Ғ. Обидов, область Советининг депутати чўпон Ш. Очилова, 3-бўлим бош чўпони Э. Назаров, бўлим бошқарувчиси А. Аҳмедов, РАПО кенгаши раисининг биринчи ўринбосари Ф. Тошназаров ва кўплаб меҳмонлар илиқ сўзлар айтишди. Давра анча пайтгача давом этди...

Меҳмонлар кузатилгач, Олим акадан ҳаёт йўли ҳақида сўзлаб беришини сўрадим. У чуқур бир хўрсиниш билан гап бошлади:

— Ўн бир ёшимда отадан етим қолдим. Турмуш қўлимга таёқ тутиб, ўша ёшдаёқ сурув ортидан эргашишга, бир бурда нон топиб онам ва укаларимга едиришга мажбур этди. Бухоро областининг Ромитан районида 12 йил қўй боқиб, сал-пал ўзимга келгач, туғилиб ўсган қишлоғим — Деҳибаландга қайтиб келдим. Бу ерда — совхознинг 2-бўлимида 31 йилдан буён қўй боқаман.

Чориғим ғарч-ғарч этикка, нонтўрвам катта дастурхонга, каталак чайлам кўримли уй-жойга айланди.

Доимо ҳалол ишлашга, яшашга ҳаракат қилдим. Умр йўлдошим Хосият билан тотув яшадик. У Қаҳрамон она — ўн бир фарзандимиз бор. Уч ўғил, икки қизимиз уйли-жойли. Қолганлари ишлашади, ўқишади. Рўзғорим бут, қўлимиз узун. Ўтган йили 778 бош қўйни парваришладик. Ҳар 100 бошига 105 тадан қўзи олдик. Ўстиришга 444 бошини қолдирдик, 338 боши урғочи қўзилар. Икки мавсумда қўй бошига 2 килою 150 граммдан жун топширдик.

Бу йил совхоз директори А. Рустамовнинг тавсияси билан ўз парваришимдаги 90 бош қўзини боқиб гўштга топширдим. Ҳар бири 33 килограммдан тош босди. Улардан бир қирқимда 1 килою 880 граммдан жун олдим. Энди фойдани ўзингиз ҳисобланг, қўзиларни барралай сўйиб топширганимизда нари борса 32—33 сўм сотилар эди. Ҳозир эса ҳар бири 71 сўмдан тушаётир. Ҳар бошидан 40 сўм фойда! Жуни эса 10 сўм 39 тийиндан топширилаяпти. Пудрат усулида ишлаётганимиз қўл келаётир.

Бу йил 608 бош совлиқни Комилга топшираётирман. Унинг нияти ҳар юз бошга 106 тадан қўзи олиш. У 1978 йили Самарқанд зооветеринария техникумини тамомлади. Чорвага ихлоси баланд. Таклиф этилган ишларга бормай, ёнимда қолди. Келажак мутахассисникида. Яна бир ўғлимнинг дарди-фикри чорва. Унинг исми Салим, 8-синфда ўқийди.

Отаримизда асосан оиламиз аъзолари меҳнат қилишади. Ёрдамчи чўпонимиз Шавкат Файзиев ҳам ўз қариндошимиз. Чорвапарвар йигит.

Шу йиллар мобайнида анчагина шогирдлар етиштирдим. Ҳозир улардан иккитаси — Маҳмуд Йўлдошев ва Нажим Шодиевлар бош чўпонлик қилишмоқда.

Биринчи класс чўпонман. Нишонларим бор. Пенсияга чиқдим. Аммо мен яйловдан кетолмайман. Баланд осмон ҳам, бепоён дала ҳам, сокин ва беғубор ҳаво ҳам ўз мулкимга айланган. Шунга ўрганганман, шундай яшайман. Билганимча Комилжонга ўргатиб, кучим етганича унга қарашаман...

Хайрлашув олдидан турмуши билан қизиқдим. Оппоқ оқланган уй, қўра-қўтонлар, водопровод суви, замонавий жиҳозлар — ҳамма-ҳаммаси рисоладагидек. Бу чўпон хонадонининг пири бадавлатлигидан, рўзғорининг тўкислигидан, бахту баркамоллигидан ёрқин бир далолат. Зеро, партия ва ҳукуматимизнинг Озиқ-овқат программасининг муваффақиятли амалга ошуви мана шундай инсонларнинг ғайратига, покиза меҳнатига кўп жиҳатдан боғлиқ.

Суюндиқ МУСТАФОЕВ.
Самарқанд область
Нурота райони.

ЙЎЛИНГИЗ БЕХАТАР БЎЛСИН

Давлат автоинспекцияси томонидан шу йилнинг тўққиз ойи мобайнида республикада йўл ҳаракати қоидалари 900 минг марта бузилганлиги қайд этилди. Жароҳатланганлар сони кўпайди.

Нега бахтсиз ҳодисалар содир бўлаяпти? Уларнинг олдини олиш мумкинми? Бу каби саволлар яқинда бўлиб ўтган Ўзбекистон ССР автомотоҳаваскорлар кўнгилли жамияти президиуми мажлисининг диққат марказида турди.

Кейинги йилларда жамият аъзолари ўртасида оммавий-сиёсий, тарбиявий ишларнинг бўшашиб кетганлиги, шахсий машина эгалари билан профилактик ишлар қониқарсиз олиб борилаётганлиги, баъзи ҳолларда спиртли ичимлик ичиб рулда ўтириш, тезликни ошириш, олдинда кетаётган машинани қувиб ўтиш пайтида йўл ҳаракати қоидалари бузилиши натижасида бахтсиз воқеалар рўй бераяпти. Рақамларга мурожаат қилайлик: тўққиз ой мобайнида шахсий машина эгалари, жамият аъзолари маст бўлиб рулга ўтиришлари оқибатида йўл ҳаракати қоидасини 804 марта бузганлар. Бу умумий ҳодисанинг 10,4 процентини ташкил этади. Йўл ҳаракати қоидаларининг бузилиши Қашқадарё областида 43,6 процент, Қорақалпоғистон АССРда 16,1 процент, Жиззахда 17,9 процент, Бухорода 23,3 процент ошди. Тезликни ошириш туфайли 1,658 та, олдинда кетаётган машинани нотўғри қувиб ўтишда 1.485 та ҳодиса рўй берди.

Рақамлар шуни кўрсатадики, автомобиль ҳаваскорлари мактабларида таҳсил олаётган курсантлар йўл ҳаракати қоидаларини чуқур, ҳар томонлама эгалламайдилар. Бошқача айтганда, ҳайдовчилик гувоҳномасини олаётган кишилар эҳтиётсизлик, бепарволик бахтсиз ҳодиса келтиришини ёдда тутишлари, ҳушёрликни оширишлари лозим. Жойлардаги жамият кенгашлари томонидан оммавий-тарбиявий ишлар пухта йўлга қўйилиб, машина ҳайдовчилар ўртасида кенг тушунтириш олиб борилсагина бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш мумкин.

Область, шаҳар, район кенгашлари иши устидан назоратни кучайтириш, автомобиль мактабларида бўлажак ҳайдовчиларга берилаётган билимлар савиясини ошириш юзасидан республика автомотоҳаваскорлар кўнгилли жамияти президиуми талабчанликни таъминлаш керак. Ана шундагина йўл ҳаракати қоидалари бузилиши кескин камаяди.

З. ОРИПОВ.

Оқшом файзи

Дам олиш саҳифаси

БИР ЧИМДИМ КУЛГУ

МАСЛАҲАТ

— Менга учрагунча бирон киши билан маслаҳатлашдингизми? — деб сўради врач.

— Ҳа, фельдшерга борувдим, — жавоб берди бемор.

— У телба нима деди?

— Сизга мурожаат қилиш кераклигини айтди.

ОДАТИ ШУ...

Машҳур жарроҳ дўстиникига меҳмонга борди.

— Илтимос, қовурилган қўй гўштини майдаласангиз, — деди унга қараб мезбон хоним.

— Бажонидил.

Жарроҳ пичоқни олиб, бир неча сонияда гўштни бўлакчаларга ажратди. Кейин ёнидан бинт олиб, уларни ўрар экан, одати бўйича тасалли берди:

— Мана энди озгина дам олинса ва яхши парвариш қилинса, ҳаммаси жойида бўлади.

БОЙ БЎЛИШ КЕРАК

Бир адиб ўз дўстига шундай деди:

— Ҳақиқий ёзувчи истеъдод билан пулнинг ўртасини танлаши керак. Биринчиси иккинчисини инъом этиши билан дарҳол иккинчиси биринчисидан маҳрум қилади.

— Бундай ҳолатда сен ўлардай бой бўлишинг, лозим, жин урсин.

МУЗЕЙ ХОНАЛАРИ БЎЙЛАБ

ТАСВИРДА—САНЪАТКОРЛАР

Ўзбекистон ССР давлат санъат музейининг археология залларидан эрамизгача бўлган театр санъати тараққиётидан далолат берувчи топилмалар ўрин олган. Холчаён қалъаси деворларида оддий лойда акс эттирилган созанда, хонанда, актёр, маддоҳларнинг ўта жонли, ҳаётийлиги мухлисларни қойил қолдираётир. Айниқса, комик-актёр қиёфаси таъсирли чиққан. Унинг юз ҳаракати, кулгу белгилари, тишларигача маҳорат билан тасвирланган. Эрамизнинг VII асрига оид Варахша қалъасидаги безаклардан бирида эса дорбоз тасвири бор.

«Ўрта Осиё халқ санъати» бўлимидаги залларда XIX—XX асрнинг кулоллари қўғирчоқ театр санъаткорлари, машҳур созандалар қиёфаларини оддий лойда жонлантиришган.

Совет Ўзбекистони тасвирий санъатида ҳам улар сиймоси кўплаб яратилмоқда. Ўзбек ҳайкалтароши Ҳ. Хусниддинхўжаевнинг «Тошканбой дорбоз Эгамбердиев» ҳайкал-портретида унинг лангар чўп ушлаб, дор устида дадил бораётганлиги акс эттирилган. Кексайиб қолган бўлса-да, забардаст қомати тетик, нурли боқишлари, яхши кайфияти, одамларга муҳаббати уни ёшлардек кўрсатади. Ҳайкалтарош бу асарини М. Мусабоев билан ҳамкорликда алюминий металлда 1972 йилда ниҳоясига етказиб, музейга топширган эди. Истеъдодли ҳайкалтарош Д. Рўзибоев қўлида жонланган «Созандалар», «Катта ашула» асарларида моҳир созанда ва халқ ҳофизлари ўз ифодасини топган.

20-йилларда республикамизга келиб ижод этган мўйқалам соҳибларидан Александр Волков санъаткор халқимиз ҳаётидан «Ҳофизлар», «Мусиқачилар» номли полотнолар яратиб, уларда халқ ҳофизлари, тўй, йиғинларни файзга тўлдирувчи карнай, сурнай, ноғора, доирачилар қиёфаларини тасвирлаган эди. Усто Мўмин тахаллусида ижод қилган А. В. Николаевнинг «Дуторчи», «Уйғур театри» деб аталган ранг тасвирлари юқоридаги мавзуни тўлдирган.

СССР халқ рассоми Раҳим Аҳмедов мўйқаламига мансуб «Халқ қўшиқчиси» полотносида садақайрағоч соясидаги супада дутор чалиб, қўшиқ айтаётган кекса халқ санъаткори қиёфаси тасвирланган. Унинг атрофидаги турли ёшларга мансуб шинавандалар кўриниши ҳофиз айтаётган ашула ўта ёқимли, мазмунли эканлигидан далолат беради.

Катта ашулани ўзига хос услубда айтиш республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби Зокир Иноғомовнинг «Ҳофиз» портретида акс этган... Ҳофиз қўлида ликопча. Ашуласи авжига чиққанлиги унинг хатти-ҳаракати, қоматининг орқага озгина эгилгани, ўзини тетик тутишидан сезилаётир.

Халқимиз қадимдан аския айтишни, шу билан ҳордиқ чиқаришни, яхши дам олишни хуш кўриб келган. Рассомларимиз орасида биринчи бўлиб Маннон Саидов «Аския» полотносини яратди. Бу асар бир неча кўргазмада намойиш этилгач, айрим танқидчилар, рус рассоми Илья Репиннинг «Запорожьеликлар»ига ўхшашлиги бор, дейишган эди. Рассом бу фикрдан ранжимади. Асарни яратаётганда рус рассомининг бу иши хаёлигаям келмаганлигини айтди. Аския — халқимизга сингиб кетган санъат тури бўлиб, унинг ижрочилари кўп. Аския — сўз санъатининг дурдонаси. Бу рассом тасвирида тўла ёритилган.

Ўзбекистон халқ рассомларидан Чингиз Аҳмаровнинг «Мукаррама Турғунбоева», «Галия Измайлова» асарларида рақс санъати усталарининг жозибали ҳолатлари ифода этилган бўлса, «Ҳалима Носирова Ширин ролида» портрет-асар орқали у йирик санъаткорнинг ажойиб образини яратган. Тасвирда Ширин лирик йўналишда ҳал этилган.

Моҳир санъаткор Абдулҳақ Абдуллаев Совет Иттифоқи халқ артистлари Сора Эшонтўраева ва Аброр Ҳидоятов портретларида уларнинг иштиёқи, изланиш йўлидаги ўй-хаёллари ёритилган эди. Рассом мавзу йўналишини ўзгартириб, 1946 йилда «Аброр Ҳидоятов Отелло ролида» номли асарини битказди ва Ўзбекистон ССР давлат санъат музейига топширганда мухлислар эътиборини тортди. У актёр ижросида саҳнадаги Отеллони тасвирлади. Ички изтиробнинг тўлақонли балқиб туриши, Аброр Ҳидоятовнинг шу ролга бўлган меҳри, бор маҳоратини ишга солганлиги — асарда кўзга яққол ташланиб туриши рассом А. Абдуллаевнинг истеъдодли тасвир устаси эканлигидан далолат. Инглиз драматурги Вильям Шекспирнинг «Отелло» трагедиясидаги бош образ Ҳамза номли ўзбек давлат академик драма театри саҳнасида ўз ўрнини топган. Рассом талқинидаги бу асар музейнинг ноёб экспонатларидан бири бўлиб қолди.

Ўша йилнинг ўзида инсон руҳининг тадқиқотчиси Абдулҳақ Абдуллаев театрнинг бош режиссёри Маннон Уйғур портретини кам-кўстсиз ниҳоясига етказди.

...Режиссёр хонаси. Деворда совет театри асосчиси Константин Сергеевич Станиславский сурати турибди. Маннон Уйғур янги саҳнага қўйиладиган асар ҳақида ўйламоқда. Режиссёрнинг театр, томоша, томошабин борасидаги чуқур ўй-хаёллари унинг ҳақиқий санъат жонкуярларидан эканлигини исботламоқда.

Ўзбекистон ССР давлат санъат музейи фондида сақланаётган Совет Иттифоқи Қаҳрамони, рассом Сами Абдуллаевнинг «Уста Усмон Зуфаров устахонасида», Неъмат Қўзибоевнинг «Академик бастакор Юнус Ражабий», Рўзи Чориевнинг «Композитор Икром Акбаров», Раҳим Аҳмедовнинг «Қўшнайчи Абдуқодир Умрзоқов», Баҳодир Жалоловнинг «Комил Ёрматов». «Қизиқчи, цирк артисти Акром Юсупов» каби асарларида санъаткорларимизнинг ўзларига хос қиёфалари ёрқин рангларда акс этган.

М. АҲМЕДОВ.

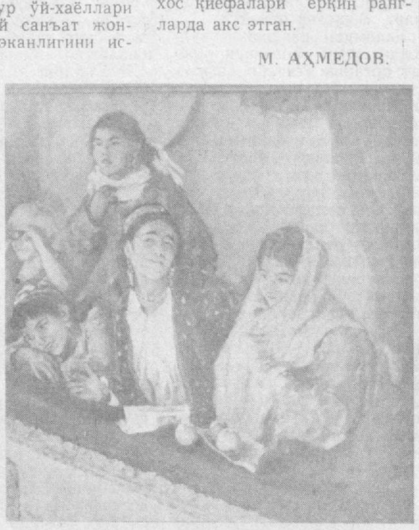

СУРАТЛАРДА: А. Абдуллаевнинг «Аброр Ҳидоятов Отелло ролида» картинаси, З. Ковалевскаянинг «Театрнинг биринчи томошабинлари» («Ложада») деган асари.

Г. СУЛАЙМОНОВ репродукцияси.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

НОДИР ТОПИЛМА

Будапешт яқинидаги Фаркашрет деган жойда олиб борилган археологик қазилмалар натижасида нодир топилмалар қўлга киритилди. Пойтахт тарих музейининг ходимлари бу ерда буғу шохидан ўйиб ишланган 163 та кончилик асбобларини топишди.

Тадқиқотнинг радиоуглерод усули улар қарийб қирқ минг йил муқаддам тайёрланганини аниқлашга ёрдам берди. Бу эса ўз навбатида қазилма олиб борилган жойда Европа қитъасининг қадимги аҳолиси яшаган, деган илмий фараз учун асос бўла олади.

КИЧРАЙГАН ТИШЛАР

Мамонтни қандай қилиб ғажиш мумкин! Бу саволга АҚШнинг Мичиган штати университетидаги олимлар жавоб беришга уриниб кўрди. Уларнинг фикрича, қадимги неандерталнинг тишлари ҳозирги одамнинг тишидан тахминан икки баравар катта бўлган. Бизнинг аждодларимиз юз минг йил илгари ана шу тишлар ёрдамида мамонтнинг хом гўштини еяверганлар. Олимлар бизнинг тишимиз кейинги ўн минг йил ичида айниқса кичрайиб кетган, бу ҳолат келажакда ҳам давом этади, деган хулосага келдилар.

МИТТИ «ЛОЧИН»

Уни самолёт деб аташга тил бормайди: моторининг қуввати 35 от кучига тенг, рамаси мопедники, учта ғилдираги бор. Юз километрга етти литр ёқилғи сарфлайди. Лекин камчиликлари ҳам йўқ эмас. Масалан «Комар» шамолнинг ҳаво оқимини келтириб чиқарадиган шамол катта тезлиги ва қуёш чарақлаб турган вақтда уча олмайди. Бинобарин, «Комар»нинг мухлислари Дедалнинг «Қуёшга яқинлашманг!» деган огоҳлантиришини унутмасликлари керак.

МАЙМУНЛАР МЕҲРИБОНИ

Уч йил муқаддам Руанда чангалзорида қотиллик юз берди. Америкалик Дайан Фоссини уриб ўлдирган жиноятчи топилмади. Умрини гориллалар ҳаётини ўрганишга бағишлаган бу аёлни бутун дунё танирди. Машҳур антрополог мазкур жониворларни касаллик ва браконьерлардан сақлаб, тропик ўрмондаги кулбада бир неча йил яшади. Одамсимон маймунларнинг бу тури қирилиб кетишдан сақланиб қолгани учун айнан улар шу аёлга таъзим қилса, арзийди. Унинг «Тумандаги гориллалар» китоби бир лаҳзада тарқалиб кетди, университетларда камдан-кам ўқийдиган докладлари эса муҳим воқеага айланарди.

АҚШда яратилган, китоб номи билан аталувчи фильмда ана шулар ҳақида ҳикоя қилинади.

СПОРТ АХБОРОТИ

САМБО

Ленинградда мамлакат кубоги учун мусобақалар бўлиб ўтди. Унда республикамиз вакили, икки бор жаҳон кубоги ғолиби Европа чемпиони Эркин Холиқов яна муваффақият қозонди. Маълумки, моҳир спортчимиз бунга қадар Ленинградда икки маротаба зафар қучганлигини мухлислар яхши билишади. Жумладан, у 1985 йили мамлакат биринчилигида, 1986 йили Европа чемпионатида ғолиб чиққан эди.

Бу сафарги биринчилик мамлакатимиз самбосининг 50 йиллик юбилейига бағишланганлиги учун ҳам ҳар бир вазнда ғолиблик учун кескин кураш борди. Эркин Холиқов саралаш учрашувларини (74 килограммгача вазнда) кўтаринки руҳда ўтказди. Натижада у беш беллашувни (иккитасида соф ғалаба) ўз фойдасига якунлади. Ҳал қилувчи учрашувда эса СССР терма командасининг аъзоси С. Волобуевни енгиб, фахрли совринни қўлга киритди.

ВОЛЕЙБОЛ

Москва ва Олмаота шаҳарларида хотин-қизлар ўртасида (олий лига) мамлакат чемпионати давом этаяпти. Кучлилар сафида қатнашаётган республикамиз вакили — Тошкентнинг «Автомобилист» коллективи ЦСКА командаси билан бўлган учрашувнинг биринчи партиясида ғолиб чиқди. Кейинчалик эса сафида уч нафар олимпиада чемпиони бўлган армиячилар ўз устунликларини намойиш этдилар. Натижада ЦСКА 3:1 ҳисобида ғалаба қозонди.

Волейболчиларимиз навбатдаги турда Свердловскнинг «Уралочка-2» командаси билан учрашиб, 3:1 ҳисобида ғолиб чиқдилар.

Куни кеча навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. «Автомобилист» бу сафар имкониятни бой бериб қўйди. Тошкентликлар одессалик волейболчиларга 1:3 ҳисобида ютқаздилар. ЦСКА — «Уралочка-2» учрашуви 3:0 ҳисобида тугади.

Олмаотадаги ўйинлар қуйидаги натижаларни берди: «Нефтчи» (Боку) — «Динамо» (Москва) — 3:1, АДК (Олмаота) — «Искра» (Ворошиловград) — 3:0.

* * *

Эркаклар командалари ўртасида мамлакат кубоги соҳиби маълум бўлди. Ҳал қилувчи учрашувда Ленинграднинг «Автомобилист» командасини мағлубиятга учратган (3:2) Киевнинг «Локомотив» коллективи биллур соврин соҳиби бўлди.

ФУТБОЛ

Яқинда Қрим областидан хушхабар келди. Бу ерда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. Македонский хотирасига бағишлаб ўтказилган Бутуниттифоқ мусобақасида Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг футбол командаси биринчи ўринни эгаллади. Бу коллектив саралаш мусобақасида Белоруссия, Озарбайжон ва Украина командаларини мағлубиятга учратди, финалда эса арманистонлик футболчиларни 3:1 ҳисобида енгди.

ТЕННИС

Бразилиянинг Итапарик шаҳрида йирик халқаро турнир ўтказилаяпти. Унда қатнашаётган москвалик Андрей Чесноков илк учрашувда чилилик Педро Реболледони доғда қолдирди — 4:6, 7:5, 7:6. Иккинчи турда эса америкалик кучли теннисчи Жим Курьерани мағлубиятга учратди — 1:6, 6:0, 6:4.

КИТОБ ПАЙРОВИ

АСКИЯ

АЛИШЕР АКА (Исмоил акага қараб):—Бу дейман, жуда китобхон бўлиб кетибсиз, деб эшитдим. Қайси асарларни ўқигансиз-у қай бирларини энди ўқийсиз? Сизга китоб танлашда ёрдам берай деб узоқдан бўлса ҳам келдим-да **«Биллур қандиллар»**ни олиб.

ИСМОИЛ АКА: — Менинг анчадан бери китобхонлигимни биласиз-ку, яна ўзингизни билмасликка оласиз. Китоб — меҳр булоғи. Китоб — офтоб. Ким кўп ўқиса, онги, билими, савияси ошади. У менинг ҳамроҳим, дўстим, маслакдошим. Сиз ҳам юрибсиз-да, ким кўрганга мақтаниб: **«Шинелли йиллар»**ни тан оламан, холос деб. Яхши китобларни ўқиб чиқмай, беҳуда **«Ўтган кунлар»** ингизга ачинаман, дўстим.

АЛИШЕР АКА: — Маслаҳатингиз жуда яхшию, дўстим, китоб ўқишнинг ҳам вақти бор. Одам нуқул китоб ўқийверса, ишни ким қилади? Ё сизга ўхшаб ироқда юраверайми **«Фарғона тонг отгунча»** уйга бормайман деб.

ИСМОИЛ АКА: — Бекор айтибсиз, дўстим. Мен давлат корхонасида меҳнат қиламан, деярли ҳар куни ишдан сўнг уйдаман, бадиий китобларни ўқишга ҳам вақт топаман. Бир кеча Фарғонада қолган бўлсам нима қипти? Шу ёшга келиб **«Инсон тақдири»**да қандай воқеалар рўй беришини ҳали ҳам билмайсизми?

АЛИШЕР АКА: — Биламан-биламан, дўстим, сиз мени кимларга ўхшатаяпсиз. **«Денгиз заҳматкашлари»**дек чайқалавериб, бироз айнаб қолганга ўхшайсиз, сўзларингиз поймапой.

ИСМОИЛ АКА: — Ёз вақтида денгизда чўмилишнинг ҳам ўз гашти бор. Тоза ҳаво, тиниқ сув — бизнинг яқин дўстимиз. Мана сиз-чи, нуқул бойлик кетидан қувганингиз қувган. Ҳатто отпускангизда ҳам бирор курорт-пуртортга бориб дам олмайсиз. Худди **«Обид кетмон»**нинг ўзисиз, нуқул бўлар-бўлмасга кераксиз жойларни ҳам чопганингиз-чопган.

АЛИШЕР АКА: — Саёҳат бўлса қочиб кетмас, ўша мен нуқул чопаётган ерларга экин эксам, дарахт ўтқазсам, ахир, ҳосил оламан-ку, сиз ҳам бир кунмас-бир кун ерсиз ўша мен олган ҳосилдан. Ё ҳали ҳам **«Она»**нгизга эркалик қилиб юрибсизми-а?

ИСМОИЛ АКА: — Менга ҳали у, ҳали бу деб, кўпам маломат қилаверманг. Ҳар ҳолда сиздан чаққонман, ўзингиз **«Гирдоб»**га тушган чўпдай бир жойда айланганингиз-айланган.

АЛИШЕР АКА: — Ҳа, қарилик-да ,қарилик. «Бировнинг айбига сен кулма зинҳор, сенинг айбингга ҳам кулгувчилар бор», — дейишган. Қарилик бу айб эмас, шундоқ бўлса ҳам бир амаллаб китоб ўқийман, билингки, дўстим, ҳеч қачон **«Олтин зангламас»**.

ИСМОИЛ АКА: — Қарисам ҳам асл китобхон зотиданман, деяпсиз шекилли. Ҳа, майли, бу ёғи ўзингизга ҳавола. Ўқийсизми, йўқми — ишқилиб қариган чоғингизда **«Икки билакузук»**ликлардан эҳтиёт бўлинг-да.

АЛИШЕР АКА: — Мен-ку ўзимни тутиб олганман. Энди сиз эҳтиёт бўлинг. Ҳар ҳолда анча ёшсиз, енгил табиатсиз. Яна уйда бола-чақа дод деб қолмасин **«Бахти қаро Керри»**дек.

ИСМОИЛ АКА: — Сиз мавзуни бошқа ёққа бурманг, ака. Менинг ёшимга ярашмайди, бегона аёлларга гап отиш. Ҳозир китобхонлик қилаяпмизми, бошқа ёққа ўтламанг. **«Паҳлавон Маҳмуд»**га ишонманг, янги китоблардан ҳам ўқиб туринг.

АЛИШЕР АКА: — Менга китобни биров олиб келиб бермаган ҳеч қачон. Ўзим оламан кутубхонадан, сизга ўхшаб шаҳарма-шаҳар, чўлма-чўл **«Очилган қўриқ»**га китоб қидириб бормайман.

ИСМОИЛ АКА: — Мен у ерларга китоб олиш учун эмас, қўриқни очишга ёрдамга борганман. Билиб қўйинг, сизга ўхшаган бекорчилардан эл безор. Ахир, қачонгача биров эккан донни текинга еб юрасиз, **«Чоли қуши»**ман деб.

АЛИШЕР АКА: — Кечирасиз, ўша китобнинг отига ўхшатдингизми, ундай эмас, мен ҳам халқ бахти учун **«Қутлуғ қон»**имни тўкканларданман.

ИСМОИЛ АКА: — Кўп ўқиган кўп билади. Халқ учун, дўст учун керак вақтда қон ва жон бериш лозим. Сиз ҳали ҳам **«Икки эшик ораси»**дамисиз дейман.

АЛИШЕР АКА: — Йўқ, у ердан чиқдим. Ҳозир **«Лолазор»**да сайр қилиб юрибман.

Абдулла ТОЛИПОВ.

ГАЗЕТХОН ИЛҲОМИ

ЛОҚАЙДЛИК

Кабинет тўрида китоб, журналлар
Бежирим жовондан катта жой олган.
Бир умр уларга тегмаган қўллар,
Шу сабаб варақлар чанг босиб қолган.
Деворда осилган савлатдор сурат
Ҳамон ҳақиқатга қилмоқда даъват.
Юзи, кўзларини чанг босган фақат,
Гардини артишга бўлмабди фурсат.
Оёқ остидаги паркетли полни
Ҳар куни минг артиб, олишар жонин.
Ноёб китоблару журнал, суратнинг
Йилда бир марта ҳам артмаслар чангин.

СУРАТ

Бир сурат турибди уйим тўрида
Ўтган авлодлардан бўлиб нишона.
Номи ял-ял ёнар қалбим қўрида,
Бугунги ёшларга эмас бегона.
Қўллари кетмондан қабарган қат-қат,
Дала ишларида букчайган бели.
Аммо қорни тўйиб емасди овқат,
Шунда ҳам қўллари эмасди эгри.
Эсимда: кимларнинг оч қолса қорни, —
Ейишга бўлмаса бир бурда нони,
Ёнида колхознинг буғдой хирмони,
Ўғирлик қилмасди қўймай виждони.
Моллар емишини қайнатиб гоҳо
Еганлар бўлганди очликдан ҳатто.
Лекин ўз йўлида қилмасдан хато
Тўқчилик замонни этдилар барпо.
Бугун тўкинчилик, тўқлик замона,
Ўғирлик қилмоққа йўқдир баҳона.
Баъзилар ҳушидан бўлиб бегона
Ҳаром қўлларини чўзар милёна.

Ҳожибой МАШАРИПОВ.

«СИТОРАИ МОҲИ ХОСА»

Бу тожикча сўз бўлиб, «юлдуз, ой орасидаги манзил» деган маънони билдиради. Дам олиш маскани исми-жисмига монанд. Бухоро шаҳрининг сўлим боғлари бағрида қадимий ёдгорликлар қўйнида жойлашган.

Юз ўринга эга бўлган оромгоҳ 1983 йилда 550 тага кенгайтирилди. Бу ерга Ватанимизнинг турли бурчакларидан меҳнаткашлар келишади. Асосий шифо воситаларидан бири минерал сув. Унинг таркибида сульфат натрий, хлорид бўлиб, ошқозон-ичак ва суяк-бўғин касалликларини даволашда катта ёрдам беради. Санаторийда 20 дан ортиқ даволаш хонаси бор, улар замонавий ускуналар билан жиҳозланган. Минерал сувли ванна, парафин, ингаляция, массаж, физиотерапия ва бошқа даволаш масканлари шулар жумласидандир. Малакали врачлардан Н. Юсупов, П. Ляхерова, А. Ҳайитов ва Р. Азизова, Ш. Рамазонова сингари ширинсўз, меҳрибон ҳамширалар дам олувчиларнинг миннатдорчилигига сазовор бўлишмоқда.

Маданий ҳордиқ олиш учун барча қулайликлар мавжуд. Ҳар бир қаватда дам олиш хоналари ташкил этилган. Улар юмшоқ кресло ва диванлар билан жиҳозланган. Рангли телевизор бор. Кечқурун кинофильмлар, спектакль ва концертлар намойиш этилади. Айниқса «Зебо», «Гўзал» ҳаваскорлик ансамбллари тез-тез дам олувчилар ҳузурида бўлиб туришади. Бухоро шаҳрига экскурсиялар уюштирилади. Шунингдек, бу ерда омонат касса, алоқа бўлими, совғалар магазини, «Союзпечать» дўкони, дорихона, авиакасса, пойафзал ва соат ремонти устахоналари, сартарошхона ишлаб турибди. Бир йўла 600 кишини қабул қила оладиган ошхона бор.

— Бизда камчиликлар ва муаммолар ҳам йўқ эмас, — дейди бош врач А. Ҳакимов. — Санаторийнинг янги корпуси ишга тушганига атиги беш йил бўлди. Бироқ шу муддат ичида жорий ремонт учун 45 минг сўм маблағ сарфланди. Санаторийни «Бухоростройтрест»нинг механизациялашган 163-кўчма колоннаси коллективи бунёд этган. Объект гидроизоляциясиз топширилганлиги натижасида девор сувоқлари кўчиб тушаяпти. Бинони қабул қилиб олаётганимиздаёқ бу нуқсонларни айтган эдик. Раҳбарлар ремонтни ўз зиммамизга оламиз, ёрдам берамиз, деб ваъда қилишганди. Эндиликда ўзларини четга олишаяпти.

Шунингдек, яна бир муаммо бор. Шаҳардаги 24-магазин бизни озиқ-овқат маҳсулоти билан таъминлаши керак. Бироқ улар гўшт маҳсулотларини ўз вақтида беришмаяпти. Жуда катта қийинчилик ва жанжаллар билан олишга тўғри келаяпти.

Юқорида тилга олинган ташкилот раҳбарларидан илтимосимиз шуки, қайта қуриш, ошкоралик даврида улар ҳам ўз ишларига масъулият билан ёндашиб, «Эл соғлиги—юрт бойлиги» йўлидаги хайрли ишимизда ёрдамларини аямаса.

Дам олувчилар орасида қишлоқ меҳнаткашлари ниҳоятда кам. Қишлоқларда ошқозон-ичак, бўғин, суяк, сурункали талоқ касалликлари билан оғриган кишилар кўп. Лекин улар ўз вақтида даволана олмайдилар. Бунга имконият ҳам йўқ. Йилнинг тўққиз ойида хўжалик ишлари билан банд бўладилар. Улар фақат қишда дам олишга вақт топа оладилар. Эл фаровонлиги йўлида кечани кеча, кундузни кундуз демай тер тўкаётган деҳқонларга Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети кўпроқ йўлланмалар ажратса мақсадга мувофиқ бўларди.

Г. АБДУЛЛАЕВА.

«Ситораи Моҳи Хоса» санаторийсининг умумий кўриниши.

ҚУЛОҚҚА ЧАЛИНГАН ГАПЛАР

— Гулноз, нега хафасан?

— Кеча газетада «маҳсулдор моллар» сўзини «маҳсулдор чоллар», деб хато ўтказиб юборибман.

(Корректор қиз ҳасрати).

* * *

— Гули, сиз билан гаплашсам-чи, бошим осмонга етади-да.

— Вой савил-е, қулоққа лағмон османг.

(Ошпаз қизнинг жавоби).

* * *

— Бу қиз ким?

— Исми Моҳигул, у Хайруллонинг қўлида рақс тушади.

(Санъат шинавандасининг гапи).

Мухтор СУЛАЙМОНОВ, ТошДУ студенти.

— Овқатингизда маза-матра йўқ-ку?
— Э оғайни, бу ошхона, кооператив эмас.

Қирқ пахсали девор.

М. ЖЎРАЕВ чизган расмлар.

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»

Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р. — 14247. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2152. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12